
Zittingsdocument

A9-0224/2022

28.7.2022

VERSLAG

over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie in 2020 en 2021
(2021/2186(INI))

Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

Rapporteur: Juan Fernando López Aguilar

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
MINDERHEIDSSTANDPUNT	33
ADVIES VAN DE COMMISSIE VERZOEKSCRIFTEN	34
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	46
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	47

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie in 2020 en 2021 (2021/2186(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (EU), met name artikel 2 daarvan, waarin staat dat de Unie is gegrondvest op de waarden van eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren,
- gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, met name de artikelen 2, lid 1, en 20 en 21 daarvan,
- gezien Aanbeveling (EU) 2021/1534 van de Commissie van 16 september 2021 over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie¹,
- gezien de mededeling van de Commissie van 9 december 2021 getiteld “Een inclusiever en beschermender Europa: uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven” (COM(2021)0777),
- gezien de mededeling van de Commissie van 5 maart 2020 getiteld “Een Unie van gelijkheid: strategie voor gendergelijkheid 2020-2025” (COM(2020)0152),
- gezien de mededeling van de Commissie van 24 juni 2020 getiteld “EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025)” (COM(2020)0258),
- gezien de mededeling van de Commissie van 12 november 2020 getiteld “Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtq’ers 2020-2025” (COM(2020)0698),
- gezien zijn resolutie van 11 maart 2021 over de aanwijzing van de EU tot vrijheidszone voor LGBTIQ²,
- gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over de situatie op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten in de EU, in verband met de gezondheid van vrouwen³,
- gezien zijn resolutie van 8 juli 2021 over de schending van het EU-recht en van de rechten van lhbtq-burgers in Hongarije als gevolg van de door het Hongaarse parlement

---

¹ PB L 331 van 20.9.2021, blz. 8.

² PB C 474 van 24.11.2021, blz. 140.

³ PB C 81 van 18.2.2022, blz. 43.

aangenomen wetswijzigingen⁴,

- gezien zijn resolutie van 14 september 2021 over lhbtqi-rechten in de EU⁵,
  - gezien zijn resolutie van 7 oktober 2020 over de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten⁶,
  - gezien zijn resolutie van 18 december 2019 over openbare discriminatie en haatzaaiende uitlatingen ten aanzien van lgbti's, onder meer wat “lgbti-vrije zones” betreft⁷,
  - gezien de aanbevelingen van de werkgroep voor toezicht op Frontex van zijn Commissie voor burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken, zoals bedoeld in het verslag van de commissie van 14 juli 2021 over het “fact-finding”-onderzoek naar vermeende schendingen van de grondrechten door Frontex,
  - gezien het advies van het Comité van de Regio's van 14 oktober 2021 getiteld “Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtqi'ers 2020-2025”⁸,
  - gezien het debat in de Commissie actuele zaken van het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa en de daaropvolgende verslagen getiteld “The role of local authorities with regard to the situation and rights of LGBTIQ people in Poland”, van 17 mei 2021, en “Protecting LGBTI people in the context of rising anti-LGBTI hate speech and discrimination: The role of local and regional authorities”, van 17 juni 2021,
  - gezien de verslagen van het Bureau voor de grondrechten van de Europese Unie, met name de verslagen over de grondrechten voor de jaren 2020 en 2021,
  - gezien de mededeling van de Commissie van 2 december 2020 getiteld “Strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de Grondrechten in de EU” (COM(2020)0711),
  - gezien het verslag van de Commissie van 10 december 2021 met de titel “Bescherming van de grondrechten in het digitale tijdperk – Jaarverslag over de toepassing van het EU-Handvest van de grondrechten 2021” (COM(2021)0819),
  - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
  - gezien het advies van de Commissie verzoekschriften,
  - gezien het verslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A9-0224/2022),
- A. overwegende dat in artikel 2 VEU is bepaald dat eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de

---

⁴ PB C 99 van 1.3.2022, blz. 218.

⁵ PB C 117 van 11.3.2022, blz. 2.

⁶ PB C 395 van 29.9.2021, blz. 2.

⁷ PB C 255 van 29.6.2021, blz. 7.

⁸ PB C 61 van 4.2.2022, blz. 36.

waarden zijn waarop de Europese Unie berust; overwegende dat de waarden die in artikel 2 VEU zijn verankerd door de EU en door alle lidstaten afzonderlijk in al hun beleidsmaatregelen moeten worden beschermd; overwegende dat de Commissie, samen met het Parlement en de Raad, op grond van de Verdragen verantwoordelijk is voor het waarborgen van de eerbiediging van de rechtsstaat als fundamentele waarde van de Unie, en ervoor moet zorgen dat het recht, de waarden en de beginselen van de EU worden geëerbiedigd en nageleefd;

- B. overwegende dat artikel 151 VWEU verwijst naar de sociale grondrechten als vastgelegd in het Europees Sociaal Handvest; overwegende dat de Unie nog steeds niet tot het Europees Verdrag voor de rechten van de mens is toegetreden, hoewel artikel 6, lid 2, VEU haar daartoe verplicht;
- C. overwegende dat in 2020 en 2021 beperkende maatregelen ter bestrijding van de COVID-19-pandemie botsten met de grondrechten op tal van terreinen, zoals het recht op vrij verkeer en op vereniging, het recht op eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven, waaronder de bescherming van persoonsgegevens, en het recht op onderwijs, op werk en op sociale zekerheid; overwegende dat de pandemie bestaande uitdagingen en ongelijkheden in de hele samenleving heeft verergerd, met alle gevolgen van dien voor met name kwetsbare groepen, en tot een toename van het aantal racistische incidenten heeft geleid;
- D. overwegende dat het recht op gelijke behandeling en non-discriminatie een grondrecht is dat is verankerd in artikel 2 en artikel 3, lid 3, VEU, de artikelen 8, 10, 19 en 157 VWEU, en de artikelen 21 en 23 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie;
- E. overwegende dat de term “mensen met een Romani-achtergrond” betrekking heeft op alle (volwassenen en kinderen) Roma, Kalè, Manoesjen, Lovara, Rissende, Boyash, Domare, Kalderash en Sinti; overwegende dat de nieuwe definitie van “mensen met een Romani-achtergrond” beter geschikt is om ook die mensen te omvatten die gestigmatiseerd worden als zigeuners zonder dat ze een overeenkomstige etnische achtergrond hebben, zoals Egyptenaren, Ashkali en Travellers; overwegende dat Romagemeenschappen nog steeds tot de meest kwetsbare en onderdrukte groepen in de EU behoren;
- F. overwegende dat de gezondheids crisis vaak werd gebruikt als voorwendsel om minderheden aan te vallen, waaronder migranten en mensen met een migranten- of een Romani-achtergrond, die reeds het slachtoffer waren van discriminatie op grond van ras en etnische afstamming, haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven; overwegende dat Romanivrouwen en -kinderen, die vaak te maken hebben met meervoudige of intersectionele discriminatie, tot de meest bedreigde groepen en individuen behoren in de lidstaten alsook de toetredingslanden en de kandidaat-lidstaten, aangezien zij meer nog dan Romanimannen in de algemene bevolking grotere obstakels op hun weg vinden, en vaak in arme - vaak informele - nederzettingen op het platteland of in de stad wonen waar de toegang tot onderwijs, werk en gezondheidsdiensten beperkt is, het ontbreekt aan sanitaire voorzieningen en schoon water, en de levensverwachting lager is, een situatie die door de COVID-19-pandemie nog is verslechterd;

- G. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa op 20 mei 2022 een aanbeveling heeft aangenomen over het bestrijden van haatzaaiende uitlatingen, die niet-bindende richtsnoeren bevat voor het aanpakken van dit verschijnsel; overwegende dat het onlangs opgerichte Comité van deskundigen inzake de bestrijding van haatmisdrijven de taak heeft gekregen om tegen eind 2023 een ontwerpaanbeveling inzake haatdelicten van het Comité van Ministers op te stellen;
- H. overwegende dat de opzettelijke aanval op de rechten van bepaalde minderheidsgroeperingen in sommige lidstaten elders momentum tot stand heeft gebracht, zoals blijkt uit de aantasting van de rechten van vrouwen en lhbtq-personen; overwegende dat hierbij sprake is van weloverwogen strategieën die erop gericht zijn de bescherming van de grondrechten van de EU, zoals verankerd in artikel 2 VEU, te verzwakken; overwegende dat het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa een resolutie heeft aangenomen waarin wordt gewezen op de verantwoordelijkheid van lokale overheden om de rechten van lhbtq-personen te beschermen en waarin zij worden opgeroepen een ‘lokale deskundige op het gebied van gelijkheid en diversiteit’ te benoemen; overwegende dat het Comité van de Regio’s talloze suggesties heeft gedaan voor de actieve rol van lokale en regionale overheden bij het voorkomen van en beschermen tegen discriminatie van lhbtq-personen;
- I. overwegende dat tijdens de COVID-19-lockdowns lhbtq-personen, met name jongeren, vaker dan gemiddeld te maken kregen met huiselijk geweld en gendergerelateerd geweld op grond van discriminatie omdat ze lhbtq’er waren; overwegende dat lhbtq-personen een groter risico lopen dakloos te raken, iets wat tijdens de COVID-19-lockdowns nog is verergerd;
- J. overwegende dat mediavrijheid een van de pijlers en garanties is voor de goede werking van de democratie en de rechtsstaat; overwegende dat mediavrijheid, pluralisme en onafhankelijkheid van de media, en de veiligheid van journalisten cruciale onderdelen vormen van het recht op vrije meningsuiting en informatie, en onontbeerlijk zijn voor de goede werking van de democratie in de EU en haar lidstaten; overwegende dat overheden wetten en regels moeten vaststellen die bijdragen aan de ontwikkeling van vrije, onafhankelijke en door pluralisme gekenmerkte media; overwegende dat online-intimidatie, bedreigingen en rechtszaken tegen journalisten, met name onderzoeksjournalisten, door vooraanstaande politici en publieke figuren, onder wie regeringsleden, in sommige lidstaten blijven toenemen; overwegende dat er in alle lidstaten wordt bericht over gevallen van politieke inmenging in de media; overwegende dat journalisten nog steeds worden geconfronteerd met belemmeringen bij het verkrijgen van toegang tot openbare informatie en documenten;
- K. overwegende dat de criminalisering van journalisten vanwege hun werk een buitengewoon ernstige kwestie is; overwegende dat journalisten niet gevangen mogen worden gezet wegens laster en dat hier ook niet mee mag worden bedreigd; overwegende dat de lidstaten geen strafrechtelijke sancties moeten opleggen voor mediadelicten, behalve in gevallen waarin andere grondrechten ernstig zijn geschonden, en moeten waarborgen dat deze sancties niet op discriminerende of willekeurige wijze worden opgelegd aan journalisten;
- L. overwegende dat de onthullingen dat verscheidene landen, waaronder EU-lidstaten, de

Pegasus-surveillancespyware hebben ingezet tegen journalisten, politici en andere actoren bijzonder verontrustend zijn en de gevaren van het misbruik van surveillancetechnologie met het oog op ondermijning van mensenrechten en democratie lijken te bevestigen;

- M. overwegende dat klokkenluiden een fundamenteel aspect is van de vrijheid van meningsuiting en een essentiële rol speelt bij het opsporen en onthullen van wandaden en bij het versterken van democratische verantwoordingsplicht en transparantie; overwegende dat klokkenluiden een essentiële bron van informatie vormt voor het bestrijden van georganiseerde misdaad en voor het onderzoeken, identificeren en bekendmaken van gevallen van corruptie in de publieke en de private sector; overwegende dat toereikende bescherming van klokkenluiders op EU-, nationaal en internationaal niveau, alsook de erkenning van de belangrijke rol die klokkenluiders in de samenleving spelen, voorwaarden zijn om de effectiviteit van die rol te waarborgen;
- N. overwegende dat sommige lidstaten nog niet aan alle eisen van de richtlijn audiovisuele mediadiensten⁹, en met name die met betrekking tot de onafhankelijkheid van de nationale regelgevende instantie voor de mediamarkt, voldoen;
- O. overwegende dat het Parlement op 24 juni 2021 een alomvattende resolutie over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten heeft aangenomen, waarin de standpunten van zijn leden over dit onderwerp in de lidstaten uiteen worden gezet; overwegende dat in deze resolutie wordt erkend dat er tekortkomingen zijn, de geboekte vooruitgang wordt toegejuicht en een groot aantal voorstellen wordt gedaan om ervoor te zorgen dat iedereen kan beschikken over menstruatieproducten en toegang heeft tot alomvattende seksuele voorlichting, moderne anticonceptiemiddelen als strategie ter bevordering van gendergelijkheid, veilige en legale reproductieve gezondheidszorg, vruchtbaarheidsbehandelingen alsook kraamzorg, en zorg tijdens de zwangerschap en bevalling voor iedereen;
- P. overwegende dat uit een enquête van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten over geweld tegen vrouwen blijkt dat de slachtoffers van geweld in de relationele sfeer slechts in 14 % van de ernstigste gevallen aangifte doen bij de politie, en dat twee derde van de vrouwelijke slachtoffers stelselmatig geen aangifte van geweld doet bij de autoriteiten, hetzij uit angst of een gebrek aan informatie over de rechten van slachtoffers, hetzij vanwege het wijdverbreide idee dat intiem partnergeweld een privéaangelegenheid is die niet naar buiten mag worden gebracht;
- Q. overwegende dat gendergerelateerd geweld een ernstige schending van de fundamentele mensenrechten is en een groot obstakel vormt voor gendergelijkheid in de samenleving; overwegende dat vrouwen en meisjes onevenredig vaak het slachtoffer van gendergerelateerd geweld zijn, waaronder seksueel geweld, intimidatie en vrouwelijke genitale verminking, alsmede huiselijk geweld en intiem partnergeweld; overwegende dat deze gewelddaden zowel in het openbaar als in de privésfeer kunnen plaatsvinden;
- R. overwegende dat gendergerelateerd cybergeweld toeneemt, waarbij een op de vijf

---

⁹ Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten, PB L 95 van 15.4.2010, blz. 1.

vrouwen in de leeftijd tussen 18 en 29 in de EU aangeeft online met seksueel geweld te zijn geconfronteerd; overwegende dat de digitale publieke ruimte een veilige omgeving moet zijn voor iedereen, waaronder voor vrouwen en meisjes; overwegende dat er geen sprake mag zijn van straffeloosheid voor hetgeen online plaatsvindt; overwegende dat het Parlement de Commissie in twee initiatiefverslagen van wetgevende aard heeft verzocht voorstellen in te dienen over de bestrijding van gendergerelateerd geweld en cybergeweld, alsook over de toevoeging van gendergerelateerd geweld als nieuwe vorm van criminaliteit als vermeld in artikel 83, lid 1, VWEU;

- S. overwegende dat de lockdown- en social-distancingmaatregelen tijdens de COVID-19-pandemie in veel lidstaten gepaard zijn gegaan met een exponentiële toename van het aantal gevallen en de intensiteit van intiem partnergeweld, psychologisch geweld, dwingende controle en cybergeweld, en met een stijging van 60 % van het aantal noodoproepen door slachtoffers van huiselijk geweld; overwegende dat de instructie om thuis te blijven en de alarmerende toename van gendergerelateerd geweld tijdens de zogenaamde “schaduwpanndemie” het voor vrouwen en kinderen moeilijk maakte om toegang te krijgen tot doeltreffende bescherming, steundiensten en de rechter, en aan het licht heeft gebracht dat er onvoldoende steunmiddelen en -structuren waren en dat slachtoffers beperkte toegang tot steundiensten hadden, waardoor velen van hen het zonder behoorlijke en tijdige bescherming moesten stellen; overwegende dat de lidstaten optimale praktijken moeten uitwisselen over specifieke maatregelen om slachtoffers tijdige en toegankelijke bijstand te bieden, waaronder sms-diensten voor noodoproepen en contactpunten voor bijstand in apotheken en supermarkten; overwegende dat, hoewel het verschijnsel wijdverbreid is, in de EU om diverse redenen te weinig aangifte wordt gedaan van intiem partnergeweld tegen vrouwen door de slachtoffers, hun familie, vrienden, kennissen en burens, met name tijdens de COVID-19-pandemie; overwegende dat er een groot tekort is aan alomvattende, vergelijkbare en naar geslacht uitgesplitste gegevens, waardoor het moeilijk is de gevolgen van de crisis volledig te beoordelen;
- T. overwegende dat de rechten van kinderen in de lidstaten nog steeds worden geschonden als gevolg van geweld, misbruik, uitbuiting, armoede, sociale uitsluiting en discriminatie op grond van godsdienst, handicap, geslacht, seksuele identiteit, leeftijd, etniciteit, migratie of verblijfsstatus; overwegende dat bijna 25 % van de kinderen jonger dan 18 jaar in de EU het risico loopt in armoede te vervallen of sociaal buitengesloten te worden; overwegende dat armoede betekent dat kinderen niet dezelfde mogelijkheden hebben op het gebied van onderwijs, kinderopvang, gezondheidszorg, voldoende voedsel en adequate huisvesting, gezinsondersteuning en zelfs bescherming tegen geweld, en dat de gevolgen daarvan zeer lang kunnen aanhouden; overwegende dat het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten heeft aangegeven dat de bestrijding van kinderarmoede ook een kwestie van grondrechten en wettelijke verplichtingen is; overwegende dat de bevordering van de rechten van het kind een uitdrukkelijke doelstelling van het EU-beleid is en wordt genoemd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, waarin staat dat de belangen van het kind een essentiële overweging moeten vormen bij alle handelingen van de EU;
- U. overwegende dat de COVID-19-pandemie kinderen en gezinnen in de hele EU, en met name mensen die al een achterstand op economisch of sociaal gebied hadden, onder ongekende druk heeft geplaatst; overwegende dat kinderen uit sociaal-economisch

achtergestelde milieus vaak niet over adequate IT-apparatuur, internettoegang en passende werkruimten en -omstandigheden beschikken, waardoor de bestaande ongelijkheden op onderwijsgebied tijdens de pandemie nog groter zijn geworden; overwegende dat de COVID-19-pandemie en de maatregelen die ter bestrijding daarvan zijn genomen kinderen hebben blootgesteld aan een groter risico op geweld, met inbegrip van technologiegefaciliteerde seksuele uitbuiting en misbruik; overwegende dat er weliswaar minder asielaanvragen door kinderen zijn ingediend, maar dat de omstandigheden waaronder zij worden opgevangen in meerdere lidstaten nog steeds ondermaats zijn;

- V. overwegende dat uit hoofde van artikel 47 van het Handvest het grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte ook de toegang tot een “onafhankelijk gerecht” behoort; overwegende dat politieke beïnvloeding of controle van de rechterlijke macht en soortgelijke belemmeringen voor de onafhankelijkheid van individuele rechters er bij herhaling toe hebben geleid dat de rechterlijke macht zijn rol als onafhankelijke controle op het willekeurige gebruik van de macht door de uitvoerende en wetgevende tak van de overheid niet kan vervullen; overwegende dat een doeltreffend, onafhankelijk en onpartijdig rechtsstelsel essentieel is voor het waarborgen van de rechtsstaat en de bescherming van de grondrechten en de burgerlijke vrijheden van de burgers in de Unie;
- W. overwegende dat tijdens de COVID-19-pandemie is gebleken dat men er niet in is geslaagd de situatie van personen in voorlopige hechtenis aan te pakken; overwegende dat de praktijken in verband met het gebruik van voorlopige hechtenis tijdens de COVID-19-pandemie van lidstaat tot lidstaat weliswaar verschilden, maar dat de vertragingen bij de behandeling van zaken en onderzoeken in een aantal lidstaten tot langere perioden van voorlopige hechtenis hebben geleid; overwegende dat personen van wie de vrijheid was ingeperkt kwetsbaarder waren voor de COVID-19-uitbraak dan de rest van de bevolking omdat zij langere tijd in besloten omstandigheden doorbrachten; overwegende dat de sluiting van rechtbanken en/of vertragingen bij terechtzittingen en onderzoeken tot verwarring en onzekerheid bij verdachten hebben geleid, met name degenen die in hechtenis zaten, die weinig of geen benul hadden wanneer hun zaak zou voorkomen en hoelang zij nog zouden blijven vastzitten;
- X. overwegende dat het internationaal recht bevestigt dat niemand mag worden vastgehouden louter en alleen omdat hij asielzoeker is; overwegende dat detentie daarom alleen als laatste middel en uitsluitend met een gerechtvaardigd doel mag worden ingezet; overwegende dat voor mensen die “*de jure*” en “*de facto*” staatloos zijn het feit dat zij geen juridische status hebben en niet over documenten beschikken, betekent dat zij het risico lopen voor onbepaalde tijd te worden vastgehouden, wat volgens het internationaal recht onrechtmatig is;
- Y. overwegende dat de EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025) een kader moet zijn voor maatregelen ter preventie van wettelijke en sociale straffeloosheid, teneinde de veiligheid en de bescherming van de grondrechten van alle EU-burgers te vergroten;
- Z. overwegende dat het beschermen van de biodiversiteit en van ecosystemen van wezenlijk belang is voor klimaatbestendige ontwikkeling, en dat de periode 2021-2030 uitgeroepen is tot het VN-decennium voor het herstel van ecosystemen; overwegende

dat de Commissie heeft aangegeven dat de vaststelling van essentiële wetgevingsinitiatieven met betrekking tot milieubescherming, waaronder vlaggenschipwetgeving op het gebied van herstel van natuur, een vertraging van meerdere maanden heeft opgelopen; overwegende dat de Europese Green Deal tot doel heeft het natuurlijk kapitaal van de EU te beschermen, te behouden en te verbeteren, en de gezondheid en het welzijn van haar burgers te beschermen tegen milieugerelateerde risico's en effecten; overwegende dat een aantal van de voorgestelde wetgevingsinitiatieven een positieve uitwerking zal hebben op het niveau van milieubeschermingsniveau, zoals verankerd in artikel 37 van het Handvest;

Rechtsstaat en grondrechten

1. onderstreept het feit dat de rechtsstaat een hoeksteen is van de democratie, de scheiding van de machten in stand houdt, verantwoordingsplicht garandeert, bijdraagt aan het vertrouwen in overheidsinstellingen en de beginselen van legaliteit, rechtszekerheid, verbod op de willekeurige aard van de uitvoerende macht, rechterlijke onafhankelijkheid, onpartijdigheid en gelijkheid voor de wet waarborgt; benadrukt dat de rechtsstaat en in het bijzonder rechterlijke onafhankelijkheid van kritiek belang zijn opdat burgers hun grondrechten en fundamentele vrijheden kunnen genieten;
2. wijst erop dat de rechtsstaat, de mediavrijheid en -pluralisme, en doeltreffende corruptiebestrijding aan de basis van onze samenlevingen liggen en kernwaarden van de EU vormen, die alle grondrechten beïnvloeden; stelt echter tot zijn spijt vast dat schendingen van deze beginselen in sommige lidstaten aanhouden en een ernstige bedreiging vormen voor de eerlijke, rechtmatige en onpartijdige verdeling van EU-middelen;
3. is van mening dat de rechtsstaat nauw verband houdt met de eerbiediging van de democratie en de grondrechten en onderstreept dat de aantasting van deze waarden een aanval is op de in het VEU vastgelegde pijlers van de Unie; herhaalt zijn talrijke oproepen om het toepassingsgebied van het jaarlijkse verslag van de Commissie over de rechtsstaat uit te breiden en alle waarden als bedoeld in artikel 2 VEU te laten beslaan, teneinde een holistisch overzicht van de situatie in alle lidstaten te bieden; vraagt de Commissie gebruik te maken van alle instrumenten waarover zij beschikt, waaronder de procedure in het kader van het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat, om deze schendingen van de beginselen van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten aan te pakken;
4. veroordeelt met klem de ernstige schendingen van de beginselen van de rechtsstaat in sommige lidstaten, die de grondrechten en fundamentele vrijheden ernstig in gevaar brengen; is van oordeel dat deze schendingen in sommige gevallen een stelselmatig karakter hebben; benadrukt het verband tussen de verslechterende rechtsstaatsnormen en de schendingen van de grondrechten, zoals die op het gebied van de rechterlijke macht, aanvallen op journalisten en de mediavrijheid, inclusief het gebruik van buitensporig geweld door wetshandhavingsautoriteiten bij betogingen en aan de grenzen van de EU, het gebrek aan garanties en een eerlijke rechtsbedeling voor arrestanten, het aanzetten tot haat door politieke actoren, verruiming van de bevoegdheden van autoriteiten om aan grootschalige bewaking te doen en het op grote schaal bewaren van onderschepte gegevens, en de beperkingen die aan maatschappelijke organisaties worden opgelegd

die buitenlandse financiering ontvangen of op basis van hun religieuze overtuiging; veroordeelt daarnaast de pogingen van regeringen van sommige lidstaten om de scheiding der machten en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te ondermijnen; is met name ernstig bezorgd over de besluiten die het primaat van het Europees recht op de helling zetten en verzoekt de Commissie alle beschikbare middelen in te zetten om actie tegen deze aanval te ondernemen;

5. wijst erop dat de EU krachtens artikel 2 VEU een op de rechtsstaat gestoelde unie is en dat de toepassing van het EU-recht van cruciaal belang is om te waarborgen dat de burgers hun grondrechten ten volle kunnen uitoefenen; betreurt in dit opzicht dat de Commissie haar handhavingsinstrumentarium niet ten volle heeft ingezet, met name door steeds minder inbreukprocedures in te leiden; merkt op dat de burgers van de EU voor de uitoefening van hun grondrechten derhalve steeds vaker op rechtsprocedures zijn aangewezen; verzoekt de Commissie deze rechtsprocedures te ondersteunen door een specifiek fonds voor financiële steun bij strategische procesvoering in het kader van de rechten van het Handvest op te zetten;
6. onderstreept dat in weerwil van zijn talrijke resoluties en verslagen, en ondanks meerdere inbreukprocedures en uitspraken van het Hof van Justie van de Europese Unie (HvJ-EU) en het Europees Hof voor de rechten van de mens in 2020 en 2021, de situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie steeds verder verslechtert; betreurt dat de Commissie niet in staat is passend te reageren op de vele zorgen van het Parlement met betrekking tot de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten in meerdere lidstaten; benadrukt dat de naleving van alle waarden zoals bedoeld in artikel 2 VEU nauwlettend moet worden gemonitord en gehandhaafd; verzoekt de Commissie alomvattende monitoring op te nemen in het jaarverslag over de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten, als onderdeel van het EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten;
7. benadrukt dat het van essentieel belang is dat rechterlijke uitspraken worden uitgevoerd (zowel op nationaal niveau als op het niveau van de EU), en veroordeelt het dat de betrokken overheden zich onvoldoende houden aan de uitspraken van het HvJ-EU en de nationale rechtbanken; benadrukt dat de uitspraken van het HvJ-EU overeenkomstig de Verdragen tijdig en zo snel mogelijk ten uitvoer moeten worden gelegd, met name de uitspraken die betrekking hebben op de voorkoming van discriminatie op grond van geslacht, ras, huidskleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid;
8. herhaalt dat corruptie een ernstige bedreiging voor de democratie, de rechtsstaat en de gelijke behandeling van alle burgers vormt; wijst in het bijzonder op het verband tussen corruptie en schendingen van de grondrechten op een aantal gebieden, zoals de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, de mediavrijheid en de vrijheid van meningsuiting van journalisten en klokkenluiders, detentiecentra, toegang tot sociale rechten, en mensenhandel; dringt er bij de EU-instellingen en de lidstaten op aan om corruptie resoluut te bestrijden en effectieve instrumenten te ontwikkelen voor de preventie, bestrijding en bestraffing van corruptie en voor de strijd tegen fraude, alsmede voor periodieke controle op de besteding van publieke middelen; dringt er bij de Commissie op aan haar jaarlijkse monitoring en verslaglegging op het gebied van

corruptiebestrijding met betrekking tot de EU-instellingen en de lidstaten onmiddellijk te hervatten;

9. benadrukt dat niet handelen en een lakse aanpak ten aanzien van oligarchische structuren en de systemische schending van de rechtsstaat de hele Europese Unie verzwakken en het vertrouwen van haar burgers ondermijnen; onderstreept dat ervoor moet worden gezorgd dat het geld van de belastingbetaler nooit terecht komt in de zakken van degenen die de gedeelde waarden van de EU ondermijnen;
10. onderstreept het feit dat de noodmaatregelen die machtsconcentratie en aantastingen van de grondrechten met zich hebben gebracht, ook het risico op corruptie hebben vergroot; verzoekt de lidstaten hun inspanningen op te schroeven om te waarborgen dat toereikende wetgeving en institutionele kaders in de praktijk op doeltreffende wijze worden toegepast, en dat regeringen op transparante en controleerbare wijze te werk gaan; verzoekt de lidstaten zich in dit opzicht strikt te houden aan de in 2020 door de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) van de Raad van Europa uitgebrachte richtsnoeren om het risico van corruptie te voorkomen in de context van de pandemie;
11. betreurt het feit dat de structurele problemen in sommige lidstaten met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de autonomie van het openbaar ministerie de toegang van burgers tot het recht ondermijnen en negatief uitwerken op hun rechten en vrijheden; herinnert eraan dat gebreken op het gebied van de rechtsstaat in één lidstaat gevolgen hebben voor de Unie als geheel en raken aan de rechten van alle mensen in de EU; roept de lidstaten en de EU-instellingen op rechters en openbare aanklagers te beschermen tegen aanvallen en druk vanuit de politiek waarmee getracht wordt hun werkzaamheden te ondermijnen;
12. wijst erop dat volgens artikel 47 van het Handvest het grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte de toegang tot een onafhankelijk gerecht vereist; wijst erop dat nationale constitutionele hoven en sommige politici in toenemende mate voor uitdagingen zorgen; staat erop dat de lidstaten het recht van de EU en het internationaal recht, alsook de arresten van het HvJ-EU en het EHRM, ook die welke verband houden met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, volledig in acht nemen; veroordeelt het dat een aantal lidstaten, waaronder Polen en Hongarije, zich niet houdt aan talrijke EU-wetten en uitspraken van Europese rechtbanken; roept de lidstaten op de cruciale rol van het HvJ-EU te eerbiedigen en zich aan zijn uitspraken te houden;
13. veroordeelt nogmaals de praktijk van vervolging en intimidatie van rechters die kritisch staan tegenover de Poolse regering; verzoekt de Poolse regering de tuchtregeling voor rechters grondig te hervormen in overeenstemming met de uitspraken van het HvJ-EU en alle rechters die door de onwettige tuchtkamer van het hooggerechtshof uit hun ambt zijn gezet, met inbegrip van de rechters die hun schorsing door de kamer met succes bij een rechtbank hebben aangevochten, opnieuw aan te stellen; verzoekt de Poolse autoriteiten zich te houden aan de verschillende uitspraken van het HvJ-EU en het EHRM met betrekking tot de samenstelling en organisatie van het onwettige “grondwettelijk hof” en de tuchtkamer van het hooggerechtshof, teneinde de normen van rechterlijke onafhankelijkheid, waartoe Polen zich heeft verbonden, in acht te nemen;

14. is ingenomen met de inbreukprocedures die door de Commissie zijn ingeleid tegen Hongarije en Polen als onderdeel van het inbreukenpakket van juli 2021 met betrekking tot de eerbiediging van de mensenrechten van lhbtqi-personen en inbreuken op het EU-recht, hetgeen de eerste keer was dat de Commissie specifiek inbreukprocedures inleidde om de rechten van deze personen te beschermen; wijst op het met redenen omklede advies van de Commissie aan de Hongaarse regering inzake de “anti-lhbtqi-wet”, alsook op de reactie van de regering, en verzoekt de Commissie de inleiding van de inbreukprocedure voort te zetten door de zaak aanhangig te maken bij het HvJ-EU; wijst op het besluit van het hooggerechtshof te Boedapest tot nietigverklaring van de verplichting dat kinderboeken in Hongarije van een waarschuwing moeten worden voorzien en verzoekt de Commissie de ontwikkelingen in deze zaak te volgen met het oog op het beoordelen van de volgende stappen in de inbreukprocedure; maakt zich zorgen over het gebrek aan follow-up ten aanzien van de inbreukprocedures met betrekking tot de Poolse “lhbti-vrije” zones en het gebrek aan oprechte medewerking door de Poolse autoriteiten, en verzoekt de Commissie de Poolse regering een met redenen omkleed advies te doen toekomen;
15. merkt op dat het Parlement in oktober 2021 zich, overeenkomstig artikel 265 VWEU, tot het HvJ-EU heeft gewend in verband met het verzuim van de Commissie om te handelen en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat¹⁰ toe te passen, waar het in 2021 in twee resoluties om had verzocht, volgend op de onbevredigende antwoorden van de Commissie en haar poging om tijd te rekken; betreurt het feit dat de Commissie tegen eind 2021 nog niet had gereageerd op de oproep van het Parlement om artikel 6, lid 1, van de verordening in werking te stellen en Hongarije en Polen alleen verzoeken om informatie had doen toekomen;
16. herhaalt zijn standpunt over de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, die op 1 januari 2021 in werking is getreden en in al haar onderdelen rechtstreeks toepasselijk is in de Europese Unie en al haar lidstaten voor alle middelen van de EU-begroting, inclusief de middelen die sindsdien via de tijdelijke faciliteit voor herstel en veerkracht van NextGenerationEU ten belopen van 800 miljard EUR zijn toegewezen; herinnert eraan dat de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat een duidelijke definitie van de rechtsstaat geeft, die nauw verband houdt met de andere waarden van de Unie, waaronder de grondrechten en non-discriminatie; is van mening dat door de staat gesteunde discriminatie van minderheden rechtstreekse gevolgen heeft voor de selectie van de projecten waaraan de lidstaten EU-middelen besteden, en bijgevolg rechtstreeks van invloed is op de bescherming van de financiële belangen van de Unie; verzoekt de Commissie onmiddellijk de procedure als bedoeld in artikel 6, lid 1, van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat in te leiden;
17. wijst erop dat er nog geen passende reactie is gekomen op het initiatief van het Parlement in verband met het instellen van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en de grondrechten, dat door een interinstitutioneel akkoord tussen het Parlement, de Commissie en de Raad zou worden geregeld; verzoekt de Commissie en de Raad om onverwijld in onderhandeling te treden met het Parlement over een

---

¹⁰ Verordening (EU) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting, PB L 433 van 22.12.2020, blz. 1.

interinstitutioneel akkoord overeenkomstig artikel 295 VWEU;

18. erkent dat maatschappelijke organisaties een vitale rol spelen bij de bevordering en bescherming van de waarden van de EU zoals verankerd in artikel 2 VEU en in het Handvest van de grondrechten; benadrukt dat deze organisaties een belangrijke bijdrage leveren aan de eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat in de lidstaten omdat zij als spreekbuis fungeren voor kwetsbaren en gemarginaliseerden, en de toegang tot essentiële sociale voorzieningen waarborgen; erkent dat een gezond maatschappelijk middenveld een eerste voorwaarde vormt voor de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten; benadrukt dat de Unie zich daarom moet inzetten om het maatschappelijk middenveld in stand te houden en te bevorderen op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau, onder meer door een speciaal daarvoor bedoelde strategie vast te stellen;
19. is verheugd over de snelle oprichting van een efficiënt, onafhankelijk en volledig operationeel Europees Openbaar Ministerie om de bestrijding van fraude in de Europese Unie te versterken; onderstreept het belang van het ondersteunen en verbeteren van samenwerking tussen de EU-instellingen, de lidstaten, het Europees Bureau voor fraudebestrijding en het Europees Openbaar Ministerie;
20. herinnert eraan dat de COVID-19-pandemie, met name in de eerste fase, in de hele Unie tot ernstige schendingen van de vrijheid van verkeer en vrije werkgelegenheid en tot een verslechtering van de arbeids- en levensomstandigheden heeft geleid, onder meer voor seizoens- en grensarbeiders; verzoekt de lidstaten erop toe te zien dat de beperkingen van de grondrechten als gevolg van de pandemie worden opgeheven zodra de volksgezondheidssituatie dat toelaat en dat alle rechten en vrijheden volledig worden hersteld;
21. wijst op de uitholling van de rechtsstaat in een groot aantal lidstaten gedurende verschillende perioden en op verschillende bestuursniveaus, uiteenlopend van het uitvoerend niveau, bijvoorbeeld door middel van procedures voor de versnelde invoering van wetgeving tijdens nationale crises, tot het plaatselijk niveau, bijvoorbeeld in de vorm van alomtegenwoordig machtsmisbruik door politieautoriteiten; herinnert eraan dat de inzet van discretionaire bevoegdheden aan rechterlijke of andere onafhankelijke toetsing onderworpen moet zijn en dat de beschikbare rechtsmiddelen duidelijk en eenvoudig toegankelijk moeten zijn, in het bijzonder in gevallen van misbruik, met inbegrip van toegang tot een ombudsman of een andere vorm van niet-contentieuze procedure; verzoekt de lidstaten mechanismen tot stand te brengen voor het voorkomen, corrigeren en bestraffen van misbruik van discretionaire bevoegdheden en te voorzien in passende redenen voor hun besluiten, met name wanneer deze van invloed zijn op de rechten van individuele personen;
22. vindt het zorgwekkend dat de COVID-19-pandemie en de naar aanleiding hiervan getroffen maatregelen ongekende gevolgen hebben gehad voor de werking van de rechtbanken en het recht op verdediging, en - in concreto - de mogelijkheid tot overleg tussen advocaten en hun cliënten sterk hebben ingeperkt; onderstreept het feit dat de toegang tot politiebureaus en rechtbanken sterk werd beperkt en dat een groot aantal rechtszittingen is uitgesteld of online werd gehouden; benadrukt dat deze maatregelen ernstige gevolgen hebben gehad voor gearresteerde, vervolgte of gedetineerde personen

bij de uitoefening van hun recht op een eerlijk proces;

23. benadrukt dat de COVID-19-pandemie de wethandhavinginstanties niet ontslaat van hun verplichting om de betreffende belangen zorgvuldig af te wegen en hun bevoegdheden te gebruiken op een manier die strookt met hun verplichtingen op het gebied van de mensenrechten; herinnert eraan dat de lidstaten in het geval van schendingen van de mensenrechten als gevolg van politieoptreden en het gebruik van geweld, snel, grondig, doeltreffend en onafhankelijk onderzoek moeten uitvoeren om te waarborgen dat alle verantwoordelijken in een eerlijk proces ter verantwoording worden geroepen;
24. uit zijn bezorgdheid over de gevolgen van de COVID-19-crisis voor gedetineerden; benadrukt dat sommige lidstaten maatregelen hebben genomen om de gevangenispopulatie terug te dringen, maar vaak slechts tijdelijk; onderstreept het feit dat de EU met een langdurige crisis kampt wat betreft overbevolkte gevangenissen, met name als gevolg van de overmatige toepassing van voorlopige hechtenis¹¹; maakt zich zorgen over de toenemende geestelijke gezondheidsproblemen onder personen in voorarrest; herinnert eraan dat het in voorlopige hechtenis houden van personen waarvan de schuld niet in rechte vaststaat alleen in uitzonderlijke omstandigheden en als uiterste maatregel is toegestaan, en verzoekt de lidstaten het gebruik van dit instrument te beperken en te kijken naar alternatieven; benadrukt dat er EU-normen inzake voorlopige hechtenis moeten komen met vaststelling van de minimumstraf die geldt als voorwaarde voor het gebruik van het middel van voorlopige hechtenis, zodat personen die lichte overtredingen begaan hebben niet in voorlopige hechtenis kunnen worden genomen; is van oordeel dat personen niet langer dan de wettelijke termijn vast moeten worden gehouden in afwachting van de behandeling van hun zaak en dat zaken binnen een redelijke termijn moeten worden behandeld; verzoekt de Commissie minimumnormen voor te stellen inzake gevangenis- en detentieomstandigheden in de EU;

Recht op gelijke behandeling

25. benadrukt met bezorgdheid dat discriminerende praktijken nog steeds plaatsvinden, op basis van bijvoorbeeld geslacht, ras, huidskleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke of andere overtuiging, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, handicap, leeftijd, seksuele geaardheid en genderidentiteit; verzoekt de Commissie overheidsbeleid te bevorderen dat tot doel heeft deze discriminatie te elimineren en erop toe te zien dat Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat¹² naar behoren en volledig wordt uitgevoerd; is van oordeel dat de Commissie inbreukprocedures moet inleiden tegen lidstaten die dit niet doen;
26. benadrukt dat het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten er in zijn jaarverslagen over de grondrechten op heeft gewezen dat er in veel lidstaten sprake is

---

¹¹ Fair Trials, “Europe: Increase in pre-trial detention rates erodes rule of law”, 28 april 2021.

¹² Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht, PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55.

van discriminerende institutionele praktijken, beleidsmaatregelen en wetten; verzoekt de Commissie en de lidstaten zorg te dragen voor de volledige toepassing en handhaving van de anti-discriminatiewetgeving, inbreukprocedures in te leiden tegen lidstaten die de anti-discriminatiewetgeving van de EU niet volledig in nationaal recht omzetten of toepassen, en doeltreffender maatregelen te treffen ter voorkoming van institutionele discriminatie, met name bij de rechtshandhaving en in het rechtsstelsel, waarvan de nadelige gevolgen erger zijn voor mensen uit groepen in kwetsbare situaties; wijst op de dringende noodzaak om ook buiten de werkplek bescherming tegen discriminatie te bieden door middel van een horizontale en intersectionele benadering; dringt er bij de Commissie en de Raad op aan de richtlijn inzake gelijke behandeling zonder verder uitstel te deblokken en de normen niet naar beneden bij te stellen;

27. benadrukt dat de lidstaten, zoals aangegeven in het verslag van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten uit 2021, de doeltreffendheid van hun maatregelen en institutionele regelingen met betrekking tot de volledige en juiste uitvoering van de richtlijn inzake gelijke behandeling¹³ aanzienlijk moeten verbeteren, met name door de onafhankelijkheid van instanties voor gelijke kansen te versterken door ervoor te zorgen dat zij over een passend mandaat en voldoende middelen beschikken om de hen in het kader van de EU-wetgeving inzake non-discriminatie toegewezen taken doeltreffend uit te voeren;
28. verzoekt de Commissie met klem de inspanningen op te voeren om racisme tegen te gaan, onder meer door ambitieuze wetgeving voor te stellen; vraagt de Commissie verder om te zorgen voor een goede follow-up van het EU-actieplan tegen racisme 2020-2025¹⁴ en doeltreffende controle- en evaluatiemechanismen in te voeren om de vooruitgang te meten;
29. is verheugd over het feit dat de Commissie een coördinator voor slachtofferrechten heeft benoemd, haar eerste strategie voor de rechten van slachtoffers heeft vastgesteld en een platform voor de rechten van slachtoffers heeft opgezet; benadrukt evenwel dat er in verscheidene lidstaten nog steeds problemen zijn met de toegang tot het recht, met name voor slachtoffers in kwetsbare situaties, en met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht;
30. pleit voor een mechanisme voor mainstreaming van de samenwerking en coördinatie met betrekking tot Europees en nationaal beleid inzake gelijke behandeling, om ervoor te zorgen dat bij de evaluatie en vaststelling van beleidsmaatregelen rekening wordt gehouden met alle, en in het bijzonder elkaar overlappende, vormen van discriminatie, onder meer door middel van regelmatige en op transparante wijze uitgevoerde gelijkheidseffectbeoordelingen aan de hand van duidelijke doelen en tijdschema's, op basis van feiten en met gebruikmaking van prestatie-indicatoren; pleit ervoor nauw samen te werken met de relevante belanghebbenden, hulporganisaties, gemeenschappen en slachtoffers van discriminatie, en tegelijkertijd voldoende middelen uit te trekken om actie te ondernemen en toezichtmaatregelen te treffen;

---

¹³ Richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming, PB L 180 van 19.7.2000, blz. 22.

¹⁴ Mededeling van de Commissie van 18 september 2020 getiteld: "Een Unie van gelijkheid: EU-actieplan tegen racisme 2020-2025" (COM(2020)0565).

31. veroordeelt de toename van het aantal aanvallen op lhbtq-personen en verzoekt de lidstaten en de Commissie met klem maatregelen te treffen om een einde te maken aan deze aanvallen en op alle gebieden daadwerkelijke gelijkheid voor lhbtq-personen te waarborgen;
32. veroordeelt de aanpak van sommige EU-regeringen om middels versnelde procedures wetgeving vast te stellen zonder openbare raadplegingen, of - in uitzonderlijke gevallen - zelfs middels wijzigingen van de grondwet, als manier om discriminerend beleid te legitimeren dat anders niet in wetgeving kan worden omgezet, zoals specifiek op lhbtq-personen gerichte bepalingen; merkt op dat de goedgekeurde wijzigingen van de Hongaarse grondwet en de door het Hongaarse parlement in juni 2021 aangenomen “anti-lhbtq-wet” duidelijke voorbeelden zijn van een inbreuk op het recht op gelijke behandeling en het beginsel van non-discriminatie; is verheugd over het feit dat 18 lidstaten een gezamenlijke verklaring hebben uitgebracht waarin ze de anti-lhbt-aanpassingen aan de Hongaarse kindbeschermingswetgeving veroordelen; is verheugd over de opnieuw uitgesproken steun door 16 lidstaten voor de bestrijding van discriminatie van lhbtq-personen; benadrukt dat de bevordering van het Europese project zonder enige twijfel ook de bevordering van tolerantie, acceptatie, non-discriminatie en gelijke behandeling omvat;
33. maakt zich zorgen over meldingen van buitensporig geweld, politiegeweld en wangedrag tegen mensen met een Romani-achtergrond overal in de EU, die overeenkomen met de in 2020 gepubliceerde bevindingen van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, waaruit voorts bleek dat mensen met een Romani-achtergrond te kampen hebben met wijdverbreide armoede, slechte levensomstandigheden, een slechte gezondheidssituatie, uitsluiting van de arbeidsmarkt en intimidatie; veroordeelt de aanhoudende sociale uitsluiting en zigeunerhaat die tot de onevenredige criminalisering van mensen met een Romani-achtergrond leiden, en verzoekt de Commissie om betere wetgeving en specifieke beleidsmaatregelen voor te stellen om dergelijke incidenten te voorkomen en gerechtigheid voor de slachtoffers te waarborgen, waarbij de bestrijding van zigeunerhaat een centrale rol binnen het EU-beleid vervult;
34. betreurt het feit dat een aanzienlijk aantal mensen met een Romani-achtergrond in de EU nog altijd in gemarginaliseerde gemeenschappen en in uiterst onzekere en ongunstige sociaal-economische omstandigheden leeft, en vaak geen toegang heeft tot schoon drinkwater, elektriciteit, veilige en adequate huisvesting, onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg, afvalwaterafvoer en afvalinzameling; herinnert eraan dat de situatie in de Roma-gemeenschappen duidelijk in strijd is met de mensenrechten en grondrechten en ernstige repercussies heeft, met name voor Romani-kinderen; spoort de lidstaten aan de aanbeveling van de Raad inzake gelijkheid, integratie en participatie van de Roma¹⁵ uit te voeren, alsook het strategisch EU-kader voor gelijkheid, integratie en participatie van de Roma voor de periode 2020-2030¹⁶, en hiertoe ten volle gebruik te maken van de EU- en nationale middelen; verzoekt de Commissie meer toezicht te houden op de door de lidstaten geboekte vooruitgang en

---

¹⁵ Aanbeveling van de Raad van 12 maart 2021 inzake de gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma, PB C 93 van 19.3.2021, blz. 1.

¹⁶ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad getiteld: “Een Unie van gelijkheid: strategisch EU-kader voor gelijkheid, integratie en participatie van de Roma” (COM(2020)0620).

dienovereenkomstig aanvullende maatregelen te nemen;

35. betreurt het feit dat het op scholen segregeren van kinderen uit minderheidsgroepen nog altijd een groot probleem vormt in Europa; benadrukt dat deze praktijken vaak het gevolg zijn van het feit dat kinderen op basis van hun sociale of persoonlijke omstandigheden verkeerd worden gediagnosticeerd met een verstandelijke handicap; roept de lidstaten op hun integratiebeleid aan te scherpen om deze al dan niet bewust discriminerende praktijken te voorkomen, en toezichhoudende mechanismen in het leven te roepen om diagnoses opnieuw te beoordelen en waar nodig terug te draaien;
36. verzoekt de lidstaten de passende betrokkenheid te waarborgen van sociaal-juridische beschermingsinstanties die zich bezighouden met kinder- en maatschappelijke bescherming in gemarginaliseerde Roma-gemeenschappen, teneinde ervoor te zorgen dat kinderen de bescherming en zorg krijgen die noodzakelijk zijn voor hun welzijn en ontwikkeling, rekening houdend met hun belangen, en procedures in het leven te roepen die zijn afgestemd op de uiteenlopende behoeften van gemarginaliseerde Roma-gemeenschappen, zodat deze instanties hun taken kunnen uitvoeren op dezelfde manier als zij voor kinderen van de meerderheid van de bevolking doen;
37. stelt vast dat in het nieuwe strategisch EU-kader voor gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma ambitieuze doelstellingen worden gesteld op zeven belangrijke gebieden: non-discriminatie, inclusie, participatie, onderwijs, werkgelegenheid, gezondheid en huisvesting, en dat het de rol vervult van een kader voor versterkt toezicht, met een reeks kwantificeerbare en meetbare streefdoelen voor het bijhouden van de geboekte vooruitgang; verzoekt de Commissie met klem voor een goede follow-up van de strategie en de geboekte vooruitgang te zorgen; verzoekt de Commissie en de lidstaten tevens het verbod op raciaal of etnisch profileren bij rechtshandhaving, maatregelen voor terrorismebestrijding en immigratiecontroles, alsook bij politiegeweld, te handhaven, en de verantwoordingsplicht te waarborgen;
38. vindt het verontrustend dat de beleidsmaatregelen op het gebied van terrorisme en terrorismebestrijding hebben geleid tot discriminatie van en vijandigheid tegenover bepaalde groepen, waaronder gemeenschappen van kleur, moslimgemeenschappen, antiracismebewegingen, -activisten en -organisaties; betreurt dat dit beleid in sommige gevallen mede geleid heeft tot het delegitimeren, criminaliseren en/of het pogen te criminaliseren van politieke, religieuze en andere narratieven, hetgeen kan leiden tot discriminerende rechtshandvingspraktijken, zoals raciale en religieuze profilering, en tot bredere sociale gevolgen zoals zelfcensuur en minder ruimte voor het maatschappelijk middenveld;
39. juicht het besluit van de Commissie toe om een publieke raadpleging te organiseren over de actualisering van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten¹⁷, als onderdeel van de EU-strategie voor de rechten van slachtoffers (2020-2025), teneinde de bijstand aan en de bescherming van slachtoffers, waaronder van terrorisme, doeltreffend te verbeteren en als onderkenning van het belang van het

---

¹⁷ Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, PB L 315 van 14.11.2012, blz. 57.

behoud van hun waardigheid; verzoekt de instellingen in kwestie waarborgen in te voeren om te voorkomen dat personen na de feiten ook nog eens slachtoffer worden van vernedering en aanvallen op hun imago vanuit maatschappelijke sectoren die gerelateerd zijn aan de aanvaller;

40. roept alle EU-instellingen en de lidstaten nogmaals op om uitdagingen zoals seksuele uitbuiting van kinderen, kinderpornografie, de bescherming van niet-begeleide migrantenkinderen, de situatie van in instellingen opgenomen kinderen met een handicap, de bescherming van kinderen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld en uitbuiting op de werkplek, en vermiste kinderen, effectief aan te pakken;
41. is ingenomen met het feit dat de Commissie gehoor heeft gegeven aan de aanbevelingen van het Parlement en een ambitieuze strategie voor de rechten van personen met een handicap voor de periode 2021-2030 heeft goedgekeurd¹⁸; wijst er nogmaals op dat het uiterst belangrijk is dat de voorgestelde maatregelen ten uitvoer worden gelegd en dat er gewerkt wordt aan verdere ontwikkeling van maatregelen op nationaal niveau om ervoor te zorgen dat personen met een handicap niet benadeeld of gediscrimineerd worden op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs en sociale inclusie, en dat hun rechten als bedoeld in het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap volledig zijn gewaarborgd;
42. maakt zich ernstige zorgen over de toename van armoede en sociale uitsluiting, met name als gevolg van de COVID-19-pandemie, alsook van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven; is tevens bezorgd over de bijzondere en ongekende druk waaronder de pandemie met name mensen in kwetsbare situaties, onder wie vrouwen, mensen uit groepen waaraan bepaalde raskenmerken worden toegeschreven, migranten en mensen met een handicap, heeft geplaatst; vindt het zeer zorgwekkend dat de COVID-19-crisis steeds vaker is aangegrepen als voorwendsel om groepen aan te vallen die in kwetsbare situaties verkeren, waaronder migranten, mensen met een migratieachtergrond en mensen met een Romani-achtergrond, die al het voorwerp zijn van discriminatie op grond van ras en etnische afstamming, haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven;
43. benadrukt dat de COVID-19-pandemie ernstige tekortkomingen aan het licht heeft gebracht wat betreft de capaciteit en paraatheid van de stelsels voor gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid en sociale bescherming van de lidstaten; is ervan overtuigd dat de lidstaten hun gezondheidszorg-, socialezekerheids- en socialebijstandsstelsels sterk moeten verbeteren om te waarborgen dat deze stelsels zelfs tijdens een crisis in steun voorzien voor iedereen, met name de meest kwetsbaren, en daarmee eenieders gezondheids-, economische en sociale rechten op passende wijze beschermen;
44. betreurt het feit dat de COVID-19-pandemie als gevolg van slechte huisvestingsomstandigheden, beperkte toegang tot water, elektriciteit en sanitaire voorzieningen, en een gebrekkige toegang tot internet en passende IT-apparatuur onevenredig zwaar is aangekomen bij gemarginaliseerde Roma-gemeenschappen, waardoor jongere mensen met een Romani-achtergrond op onderwijsgebied nu een nog grotere achterstand hebben; maakt zich met name zorgen over de gevolgen voor de mensen met een Romani-achtergrond van de COVID-19-pandemie, die de ongelijkheid

---

¹⁸ Mededeling van de Commissie van 3 maart 2021, getiteld “Een Unie van gelijkheid: Strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030” (COM(2021)0101).

en de vooroordelen, alsook het aantal gevallen van politiegeweld, hebben vergroot; betreurt het feit dat de Roma-bevolking tijdens de pandemie veelvuldig tot zondebok is gemaakt; merkt op dat de Roma zijn blootgesteld aan stigmatisering, discriminatie en haatzaaiende uitlatingen, waarbij een verband werd gelegd tussen het virus en hun etniciteit; betreurt het feit dat sommige mediakanalen en sociale netwerken de mensen met een Romani-achtergrond vaak als gevaar voor de volksgezondheid en als veroorzakers van de verspreiding van het virus hebben afgeschilderd; verzoekt de Commissie en de lidstaten hun beleid ten aanzien van de bestrijding van armoede onder en sociale uitsluiting van de Roma-gemeenschappen op te schroeven, met bijzondere aandacht voor de rechten van Romani-vrouwen en -kinderen;

45. benadrukt dat huisvesting een eerste behoefte is en dat toegang tot huisvesting, en met name hulp bij het vinden van een woning, een grondrecht is, aangezien burgers die geen huis hebben niet volledig aan de samenleving kunnen deelnemen, noch al hun grondrechten kunnen genieten; verzoekt de lidstaten onverwijld toe te zeggen zich te zullen houden aan artikel 31 (over het recht op huisvesting) van het herziene Europees Sociaal Handvest; vindt het met name zorgwekkend dat jonge mensen geen toegang tot huisvesting hebben als gevolg van de enorme stijging van de huizenprijzen, met name in bepaalde stedelijke gebieden;
46. erkent dat ook armoede een vorm van discriminatie is die tot een schending van de grondrechten leidt, met name van groepen waarvan de rechten reeds het zwaarst worden ondermijnd, zoals vrouwen, migranten, zwarte mensen en mensen van kleur, etnische minderheden, de lhbtq-gemeenschap en kinderen; wijst op de bijzondere kwetsbaarheid van kinderen en de gevolgen van armoede voor hen en hun lichamelijke en psychische ontwikkeling; verzoekt de Commissie, de Raad en de lidstaten beleid te ontwikkelen voor de reductie van armoede, en hierbij speciale aandacht te besteden aan kinderen; verzoekt de lidstaten om iedereen op gelijke voet toegang te garanderen tot gezondheidszorg, hoogwaardig onderwijs en huisvesting, en een eind te maken aan de afslanking van overheidsdiensten die tot een hoger niveau van armoede heeft geleid, en met name tot meer ongelijkheid; herinnert eraan dat economische en sociale rechten tot de grondrechten behoren; herhaalt zijn oproep aan de Raad en de Commissie om bij het ontwikkelen van voorstellen voor economisch beleid de grondrechten in gedachten te houden;
47. benadrukt dat de lidstaten maatregelen moeten nemen om het recht te waarborgen op een hoogwaardige baan die het combineren van werk en privéleven en persoonlijke ontwikkeling mogelijk maakt, aangezien dit de beste manier is om een eind te maken aan armoede; erkent dat dit recht in het geval van arbeidsuitbuiting en gedwongen arbeid duidelijk wordt geschonden; verzoekt de lidstaten hun arbeidsinspectiediensten te versterken en maatregelen te nemen om een eind te maken aan gedwongen arbeid; verzoekt de Commissie te onderzoeken welke stappen de EU moet ondernemen om toe te treden tot het Europees Sociaal Handvest en hiervoor een tijdschema voor te stellen;
48. maakt zich zorgen over de geringe vorderingen die zijn geboekt met betrekking tot onzekere arbeidsomstandigheden bij zorgdiensten, hetgeen ingrijpende gevolgen heeft voor ouderen, die deze diensten nodig hebben om een waardig leven te leiden en deel te blijven uitmaken van de samenleving; verzoekt de Commissie en de lidstaten hun inspanningen ter bestrijding van alle vormen van discriminatie van ouderen op te

voeren, en hun behoeften en rechten te waarborgen; benadrukt dat het belangrijk is om initiatieven in verband met actief ouder worden te steunen;

49. benadrukt dat de beschikbaarheid van onlinediensten in de hele EU een van de basisvoorwaarden is voor volledige maatschappelijke inclusie in Europa; merkt op dat in sommige delen van de EU nog altijd geen sprake is van hoogwaardige onlinediensten, met name in plattelandsgebieden, hetgeen de ongelijkheid tussen Europese burgers nog verder kan doen toenemen; spoort de Commissie en de lidstaten aan tot versnelling van de digitale transformatie van de EU en de aandacht daarbij in gelijke mate met name te richten op het welzijn van alle generaties en aandacht te besteden aan veiligheid in de onlineruimte;
50. wijst op het belang van het stelselmatig verzamelen van verplichte en uitgesplitste gegevens over gelijkheid en van het ontwikkelen van indicatoren om de vooruitgang met betrekking tot de EU-strategieën tegen racisme en discriminatie te meten en daarover verslag te doen; vraagt de Commissie en de lidstaten hun inspanningen in dit verband op te voeren; verzoekt de Commissie en de lidstaten gegevens betreffende ongelijkheid te verzamelen, uitgesplitst naar ras en etnische afstamming, alsook naar andere kenmerken die bescherming genieten, teneinde racisme te documenteren en overheidsbeleid te formuleren dat daadwerkelijk en op doeltreffende wijze tegemoet komt aan de behoeften van de betroffenen, met volledige eerbiediging van het grondrecht op privacy, de bescherming van persoonsgegevens en de ter zaken doende Europese en nationale wetgeving;

Structureel racisme

51. erkent en veroordeelt het bestaan van structureel racisme in de EU als gevolg van stereotypen die in stand worden gehouden door discoursen die resulteren in discriminatie van etnische minderheden in alle aspecten van hun leven; maakt zich ernstige zorgen over individuele, structurele en institutionele vormen van racisme en vreemdelingenhaat in de EU en de over toename van discriminatie van Arabieren, zwarte Europeanen, mensen van Aziatische afkomst, joden, moslims en mensen met een Romani-achtergrond; dringt er bij de lidstaten op aan een einde te maken aan institutionele discriminerende praktijken, beleidsmaatregelen en wetten;
52. benadrukt het feit dat de “Black Lives Matter”-beweging samenlevingen over de hele wereld heeft opgeroepen in het geweer te komen tegen racisme en discriminatie door rechtshandavingsinstanties; herinnert aan zijn resolutie van 19 juni 2020 over de antiracismedemonstraties na de dood van George Floyd¹⁹, waarin wordt bekrachtigd dat zwarte levens er toe doen; herhaalt zijn steun voor de grootschalige demonstraties in Europese hoofdsteden en steden wereldwijd tegen racisme en discriminatie naar aanleiding van de dood van George Floyd in 2020; steunt de oproep van de demonstranten om stelling te nemen tegen onderdrukking en structureel racisme in Europa; is verheugd over de benoeming van de EU-coördinator voor racismebestrijding (in mei 2021), het beleggen van de EU-top racismebestrijding, de totstandbrenging van een permanent forum voor raadpleging van het maatschappelijk middenveld inzake

---

¹⁹ OJ C 362 van 8.9.2021, blz. 63.

racismebestrijding, en de conclusies van de Raad van 4 maart 2022 inzake bestrijding van racisme en antisemitisme; juicht het daarnaast toe dat de Commissie in haar EU-actieplan tegen racisme 2020-2025 voor het eerst erkent dat structureel racisme bestaat en concrete maatregelen heeft vastgesteld om racisme en discriminatie op grond van etnische afstamming in de EU te bestrijden;

53. dringt er bij de EU-instellingen en de lidstaten op aan de onderliggende oorzaken van structurele discriminatie aan te pakken; verzoekt de Commissie en de lidstaten maatregelen te treffen om de hardnekkige structurele ongelijkheden op belangrijke gebieden als het strafrechtstelsel, het onderwijs, huisvesting, werkgelegenheid, de gezondheidszorg, goederen en diensten aan te pakken; beklemtoont dat bij het bestrijden van racistische narratieven en het weerleggen van vooroordelen en stereotypen een belangrijke rol is weggelegd voor onderwijs en de media; vraagt de Commissie en de lidstaten opleidingen in racismebestrijding te bevorderen;
54. verzoekt de lidstaten uiterlijk eind 2022 nationale actieplannen tegen racisme te ontwikkelen en voorrang te geven aan maatregelen voor het aanpakken van de gebrekkige toegang tot de rechter en de aanhoudende sociaal-economische ongelijkheid op terreinen zoals huisvesting, gezondheidszorg, werkgelegenheid en onderwijs, hetgeen moet worden erkend als ernstige belemmering voor het volledige genot van de grondrechten en als essentiële belemmering voor inclusie en gelijkheid; verzoekt de Commissie voor monitoring en een goede follow-up van deze nationale actieplannen en het EU-actieplan te zorgen; vraagt de Commissie daarnaast de situatie op het gebied van racisme en discriminatie in de lidstaten te monitoren en zo nodig maatregelen te nemen voor de bestrijding daarvan, onder meer door inbreukprocedures in te leiden om de doeltreffende toepassing van de wetgeving te bevorderen;
55. wijst op de toename van het aantal racistische en xenofobe uitlatingen door opinieleiders, politici en de media, hetgeen tot een vijandelijk klimaat voor pleitbezorgers en organisaties die zich inzetten voor de bestrijding van racisme heeft geleid; dringt er bij de lidstaten op aan Kaderbesluit 2008/913/JBZ betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht volledig in nationaal recht om te zetten en uit te voeren; spoort de lidstaten aan de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, dan wel dat die motieven door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat;
56. is ernstig bezorgd over het bestaan en de steeds verdere toename van het aantal extreemrechtse bewegingen, met name neofascistische en neonazistische groeperingen, in de EU; roept de lidstaten op dringend maatregelen te treffen om deze groeperingen doeltreffend te verbieden; dringt tegelijkertijd aan op meer onderzoek naar de grondslagen, de leden en - met name - de financiering van deze groeperingen, teneinde mogelijke buitenlandse inmenging op te sporen; benadrukt dat er in het geschiedenisonderwijs meer tijd moet worden besteed aan objectief en feitelijk onderricht over de verschillende ideologieën over ras of etnische afkomst, zoals slavernij, kolonialisme of fascisme, en hun vormen en oorsprong, met inbegrip van het misbruik van de wetenschap om deze te rechtvaardigen, alsook de gevolgen en mogelijke overblijfselen ervan in de huidige tijd, teneinde te voorkomen dat dit

gedachtegoed herrijst;

57. herinnert aan de noodzaak bijzondere aandacht te besteden aan de digitalisering en de potentiële maatschappelijke vooroordelen die in nieuwe technologieën terecht kunnen komen; wijst erop dat de potentiële risico's van AI, met name voor mensen uit groepen waaraan bepaalde raskenmerken worden toegeschreven, hoognodig moeten worden aangepakt, niet als technologisch, maar als maatschappelijk probleem; verzoekt de Commissie en de lidstaten maatregelen te treffen om te voorkomen dat discriminatie, bestaande ongelijkheden en armoede door toedoen van nieuwe technologieën, waaronder AI, verergeren; verzoekt de Commissie en de lidstaten erop toe te zien dat AI-systemen berusten op de beginselen van transparantie, verklaarbaarheid, eerlijkheid en verantwoordelijkheid, en dat onafhankelijke controles worden uitgevoerd om te voorkomen dat deze systemen tot meer racisme leiden; verzoekt de Commissie en de lidstaten bovendien om de gender- en diversiteitskloof in de ICT-sector en de sectoren wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM) te dichten, met name waar het gaat om de ontwikkeling van nieuwe technologieën, waaronder AI, en met name in besluitvormingsposities;
58. dringt er bij de lidstaten op aan ervoor te zorgen dat de richtlijn inzake gelijke behandeling ongeacht ras of etnische afstamming en de richtlijn voor gelijke behandeling in arbeid en beroep²⁰ volledig worden uitgevoerd, teneinde hardnekkig racisme op grond van afkomst, etniciteit of huidskleur te bestrijden; veroordeelt het feit dat raciale, etnische, taalkundige en religieuze minderheden nog steeds geconfronteerd worden met diepgeworteld structureel en institutioneel racisme, discriminatie, haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen, een gebrek aan toegang tot de rechter, en aanhoudende sociaal-economische ongelijkheden, die grote belemmeringen vormen voor de volledige uitoefening van hun grondrechten, sociale insluiting en gelijkheid als EU-burgers op alle gebieden van het leven, met inbegrip van huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid;

Gendergerelateerd geweld, vrouwenrechten en de rechten van lhbtq+-ers

59. laakt het feit dat gendergerelateerd geweld een van de meest voorkomende vormen van geweld in de EU is, hetgeen blijkt uit EU-onderzoeken die laten zien dat een op de drie vrouwen in de Unie - d.w.z. in totaal 62 miljoen vrouwen - sinds de leeftijd van vijftien jaar slachtoffer is geweest van fysiek of seksueel geweld, en dat meer dan de helft van alle vrouwen (55 %) te maken heeft gehad met seksuele intimidatie; wijst erop dat gendergerelateerd geweld een vorm van discriminatie is en een schending van de grondrechten inhoudt, en zijn oorsprong vindt in genderstereotypen, heteropatriarchale structuren, ongelijke machtsverhoudingen en in structurele en institutionele ongelijkheden; beklemtoont dat een intersectionele en op slachtoffers gerichte benadering van alle beleidslijnen en maatregelen voor de aanpak van gendergerelateerd geweld geboden is; verzoekt de Commissie en de lidstaten om hun inspanningen op dit gebied op te voeren;
60. benadrukt dat het van belang is alle vormen van gendergerelateerd geweld te bestrijden en gendergelijkheid en vrouwenrechten te bevorderen; is verheugd over het voorstel van

---

²⁰ Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, PB L 303 van 2.12.2000, blz. 16.

de Commissie van 8 maart 2022 voor een richtlijn inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en van huiselijk geweld²¹, waarin onder meer maatregelen worden voorgesteld met betrekking tot de strafbaarstelling van bepaalde vormen van geweld, onder meer verkrachting bij het ontbreken van toestemming, en van bepaalde vormen van cybergeweld, alsook maatregelen inzake de bescherming van slachtoffers, verbeterde toegang tot de rechter, slachtofferhulp en preventie, en bepalingen inzake intersectionaliteit; wijst in het bijzonder op de grensoverschrijdende dimensie van gendergerelateerd geweld en geeft aan dat het belangrijk is dit verschijnsel op Europees niveau aan te pakken; verzoekt de Commissie gendergerelateerd geweld op te nemen op de lijst van bijzonder ernstige misdrijven van artikel 83, lid 1 VWEU;

61. moedigt de Raad met klem aan de ratificatie door de Unie van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het Verdrag van Istanbul) af te ronden; betreurt het feit dat Bulgarije, Tsjechië, Hongarije, Letland, Litouwen en Slowakije het verdrag nog niet hebben geratificeerd en herhaalt zijn oproep aan deze landen dit alsnog te doen; wijst erop dat het Verdrag van Istanbul moet worden begrepen als de minimumnorm voor de uitbanning van gendergerelateerd geweld; veroordeelt ten stelligste de pogingen van sommige lidstaten, met name Polen, om de reeds genomen maatregelen voor de uitvoering van het Verdrag van Istanbul en voor het bestrijden van geweld tegen vrouwen, in te trekken en uit het verdrag te stappen;
62. veroordeelt de acties van antigender- en antivrouwenbewegingen die vrouwenrechten en lhbtqi+-rechten stelselmatig aanvallen; verzoekt de Commissie met klem te waarborgen dat de Unie geen maatschappelijke organisaties steunt en financiert die genderdiscriminatie bevorderen; is ingenomen met de allereerste EU-strategie voor gelijkheid van lhbtqi'ers en veroordeelt daarnaast de stijging van het aantal gevallen van discriminatie van, en haatmisdrijven en geweld tegen lhbtqi-personen; vraagt de Commissie te zorgen voor een goede follow-up van de strategie;
63. veroordeelt de voortdurende en aanhoudende ondermijning van vrouwenrechten, met inbegrip van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, in sommige lidstaten, met name Polen, Slowakije, Kroatië en Litouwen; herhaalt dat als vrouwen te maken krijgen met reproductieve dwang of geen toegang hebben tot legale en veilige abortus, dat ook gendergerelateerd geweld is; beklemtoont het feit dat het EHRM meerdere malen heeft geoordeeld dat restrictieve abortuswetgeving en de gebrekkige tenuitvoerlegging een schending van de mensenrechten van vrouwen en meisjes, alsook van hun lichamelijke autonomie, inhouden; veroordeelt het gebrek aan toegang tot abortus voor vrouwen in veel landen, en veroordeelt de dood van ten minste vier vrouwen in Polen als gevolg van de toepassing van bepalingen die abortus in nagenoeg alle omstandigheden verbieden; dringt er bij de lidstaten op aan doeltreffende maatregelen te nemen om een eind te maken aan dergelijke bestaande schendingen van de mensen- en de vrouwenrechten, en de nodige mechanismen in het leven te roepen om te voorkomen dat deze zich in de toekomst weer voordoen; verzoekt de Commissie abortus als een grondrecht te beschouwen, alle obstakels voor de toegang tot abortus weg te nemen en ervoor te zorgen dat abortus in het volksgezondheidsstelsel wordt uitgevoerd, en in haar jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat meer aandacht te besteden

---

²¹ COM(2022)0105.

aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten;

64. veroordeelt met klem de discriminatie en segregatie van vrouwen met een Romani-achtergrond in kraamklinieken; is verheugd over het feit dat Tsjechië wetgeving inzake schadeloosstelling voor de slachtoffers van gedwongen en illegale sterilisatie heeft vastgesteld, en neemt er kennis van dat de regering van Slowakije in 2021 een stap in de goede richting heeft gezet door haar verontschuldigen aan te bieden, maar tot dusver geen wetsvoorstel inzake schadeloosstelling heeft ingediend; is van mening dat het recht op toegang tot gezondheidszorg, met name seksuele en reproductieve gezondheid, onderdeel is van de grondrechten van vrouwen en moet worden versterkt, en onder geen beding mag worden aangetast of afgenomen;
65. verzoekt alle lidstaten de lichamelijke autonomie van eenieder in acht te nemen, met name door middel van een verbod op genitale verminking van interseksuelen, zogeheten ‘conversietherapie’-praktijken, en op de gedwongen sterilisatie van transpersonen als eerste voorwaarde voor wettelijke gendererkenning; herhaalt dat wetgeving inzake gendererkenning in overeenstemming met de internationale mensenrechtennormen moet worden vastgesteld, waarmee gendererkenning toegankelijk, betaalbaar, administratief eenvoudig, snel en op zelfbeschikking gebaseerde wijze kan plaatsvinden;
66. benadrukt dat met het oog op het vrij verkeer, waaronder voor niet-EU-partners van EU-onderdanen, alle partnerschappen moeten worden erkend; is verontrust over het feit dat het arrest van het HvJ-EU in zaak C-673/16, *Coman en Hamilton*, waarin wordt erkend dat het begrip “echtgenoot” volgens de EU-wetgeving inzake vrij verkeer ook echtgenoten van hetzelfde geslacht omvat, nog altijd niet wordt uitgevoerd; geeft aan dat bij de Commissie een klacht is ingediend in verband met een identieke zaak (*A.B. en K.V. tegen Roemenië* – klacht nr. 17816/21); benadrukt dat het niet-handelen door de Commissie ertoe heeft geleid dat de eisers in de zaak *Coman en Hamilton* zich tot het EHRM hebben gewend om verhaal te halen (*Coman e.a. tegen Roemenië* – klacht nr. 2663/21); herhaalt zijn oproep aan de Commissie om een inbreukprocedure in te leiden in verband met het niet ten uitvoer leggen van het arrest in de zaak *Coman en Hamilton*;
67. is verheugd over de toezegging van de Commissie om in 2022 een voorstel voor een verordening inzake de wederzijdse erkenning van ouderschap tussen de lidstaten te zullen voorleggen, teneinde voor regenbooggezinnen in de hele EU voor rechtszekerheid te zorgen;
68. vestigt de aandacht op de verontrustende toename van gendergerelateerd en huiselijk geweld tijdens de COVID-19-pandemie; prijst de snelle reactie van sommige nationale, regionale en lokale overheden die maatregelen hebben getroffen om slachtoffers van huiselijk geweld te helpen, bijvoorbeeld door uitbreiding van de telefonische hulpdiensten en de uitwisseling van informatie, de invoering van codewoorden bij apotheken, pop-upadviesdiensten bij kruideniers of verborgen apps voor het eenvoudiger melden van huiselijk geweld en misbruik; wijst echter op het veelal ontbreken van opvanghuizen of andere veilige huisvesting voor slachtoffers; dringt er derhalve met klem bij de lidstaten op aan om voldoende financiering vrij te maken voor bestaande opvanghuizen zodat deze hun capaciteit kunnen uitbreiden, en om te helpen bij de totstandbrenging van aanvullende opvanghuizen en veilige huisvesting voor slachtoffers, met inbegrip van hun minderjarige kinderen; verzoekt de lidstaten

daarnaast erop toe te zien dat diensten voor slachtoffers als essentieel worden aangemerkt en toegankelijk blijven, en worden aangevuld met passende en specialistische trainingen voor de politiediensten, alsook een gerichte justitiële respons, met als doel in de toekomst beter voorbereid te zijn;

69. betreft de toenemende ondermijning van de rechten van vrouwen en meisjes, in concreto het feit dat sommige lidstaten proberen de verworvenheden op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten terug te draaien, waarbij zij de COVID-19-pandemie als voorwendsel gebruiken om de toegang tot abortus, anticonceptie en gynaecologische diensten te beperken; onderstreept het feit dat sommige lidstaten, ondanks de pandemie, getracht hebben de bestaande rechtsbescherming voor de toegang van vrouwen tot abortusdiensten te beperken, waarbij onder meer regressieve voorwaarden voor abortus zijn ingevoerd, zoals verplichte niet-neutrale begeleiding of wachtperiodes; veroordeelt met name dat gedurende deze periode in Slowakije meer dan twintig pogingen zijn gedaan om de toegang tot abortus te beperken; stelt met klem dat diensten op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid als essentiële diensten moeten worden aangemerkt, en gezien het tijdgevoelige karakter ervan ook tijdens mondiale gezondheids crises beschikbaar moeten zijn;
70. onderstreept dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat de reactie op de COVID-19-crisis een genderperspectief en genderbudgettering omvat, alsook gendereffectbeoordelingen achteraf, zoals voorgesteld in de strategie voor gendergelijkheid 2020-2025 van de Commissie; dringt er bij de EU-instellingen op aan te zorgen voor gendermainstreaming in alle beleidslijnen en maatregelen van de EU;

Vrijheden

71. herinnert eraan dat het van belang is de vrijheid, het pluralisme en de onafhankelijkheid van de media, de transparantie van media-eigendom, de regulering van marktconcentratie en de bescherming van journalisten te waarborgen; is van mening dat bindende EU-regels die onafhankelijke media en journalisten robuuste en consequente bescherming bieden tegen vexatoire rechtszaken die bedoeld zijn om hen in de EU de mond te snoeren of te intimideren, dringend noodzakelijk zijn om een einde te helpen maken aan dit misbruik; verzoekt de Commissie haar inspanningen op dit gebied op te schroeven, onder meer door bindende maatregelen voor te stellen en door de financiering ten behoeve van de onderzoeksjournalistiek zeker te stellen en te bevorderen;
72. veroordeelt het gebruik van strategische rechtszaken ter ontmoediging van publieksparticipatie (SLAPP's), die worden aangewend om journalisten en mensenrechtenactivisten, waaronder mensen die opkomen voor de rechten van lhbt'i'ers en die mensenrechtenschendingen aan de kaak stellen, de mond te snoeren en te intimideren; onderstreept dat SLAPP's slechts één van de bedreigingen voor vrije en pluriforme media zijn, naast commerciële druk en dwang, politieke druk, zelfcensuur door journalisten bij uiterst controversiële onderwerpen, het onzekere karakter van de loopbaan van journalisten en de enorme werkdruk waarmee zij te kampen hebben, de druk die zij ervaren om toegang te houden tot elitebronnen door middel van onkritische berichtgeving, en de angst in hun carrière te zullen worden belemmerd indien zij zich

niet houden aan stilzwijgende en geïnternaliseerde aannames met betrekking tot de te volgen gepaste ‘lijn’ bij bijzonder omstreden kwesties, met name op het gebied van buitenlands beleid; verzoekt de lidstaten onafhankelijke, pluriforme en vrije media te beschermen en te ontwikkelen; veroordeelt in dit verband alle maatregelen die erop gericht zijn kritische media het zwijgen op te leggen en de vrijheid en het pluriforme karakter van de media te ondermijnen; beklemtoont de urgentie van het aanpakken van het gebruik van SLAPP’s; is ingenomen met het recente initiatief van de Commissie om een aanbeveling uit te brengen over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de empowerment van journalisten in de Europese Unie; verzoekt de Commissie aan onverwijld werk te maken van de wet op de vrijheid van media;

73. maakt zich zorgen over berichten dat de overheid in sommige lidstaten de spyware Pegasus voor politieke of andere ongerechtvaardigde doeleinden heeft gebruikt om journalisten, politici, advocaten, actoren van het maatschappelijk middenveld en anderen te bespieden, hetgeen haaks staat op het recht van de EU en de waarden zoals verankerd in artikel 2 VEU en in het Handvest van de grondrechten; maakt zich zorgen over het gebruik van Pegasus tegen journalisten, mensenrechtenactivisten, leden van de oppositie en advocaten, zowel in de EU als in derde landen; herinnert eraan dat Pegasus slechts één van de vele voorbeelden is van programma’s die door overheidsinstanties worden misbruikt om onschuldige burgers onrechtmatig grootschalig te bespioneren; juicht het toe dat het Parlement een onderzoekscommissie naar Pegasus in het leven heeft geroepen, die onderzoek gaat doen naar het vermeende misbruik van surveillance-instrumenten en naar de reikwijdte van de vermeende schendingen van de rechten en vrijheden zoals verankerd in artikel 2 VEU en het Handvest van de grondrechten, en waarborgen en aanbevelingen zal formuleren;
74. wijst erop dat lastercampagnes tegen lhbtq-personen en, in breder verband, tegen het maatschappelijk middenveld, vaker voorkomen in lidstaten waar de mediavrijheid wordt beknot; veroordeelt ten stelligste de aanhoudende lastercampagnes in de publieke media tegen rechters, journalisten en politici die kritisch staan tegenover de huidige regering, waaronder SLAPP’s, die zijn aangespannen door overheidsinstanties, overheidsfunctionarissen, staatsbedrijven of personen die nauwe banden hebben met de regeringscoalities in heel Europa; spoort de Commissie met klem aan alle haar ter beschikking staande wetgevende en uitvoerende instrumenten in te zetten om deze intimiderende acties, die de vrijheid van meningsuiting in het gedrang brengen, te voorkomen; verzoekt de Commissie om, in samenwerking met organisaties van journalisten, toe te zien op en verslag uit te brengen over aanvallen op journalisten en over rechtszaken die bedoeld zijn om onafhankelijke media de mond te snoeren of te intimideren, en om de toegang tot passende rechtsmiddelen te waarborgen;
75. betreurt dat de veiligheid van journalisten niet alom wordt gewaarborgd; wijst erop dat pluralisme in de media belangrijk is en dat journalisten tegen bedreigingen en aanvallen beschermd moeten worden om zelfcensuur te voorkomen, om de vrijheid van meningsuiting en het recht op informatie te waarborgen en om de journalistiek te beschermen; dringt bij de Commissie aan op verbetering van de instrumenten voor het beoordelen van overheidsmaatregelen die de vrijheid van informatie en mediapluralisme kunnen ondermijnen;
76. veroordeelt de aanvallen op, de detentie van en het geweld tegen journalisten tijdens

protesten, die hierdoor geen verslag kunnen uitbrengen en daarmee hun werk niet kunnen doen; spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de gevallen van politiegeweld tijdens protesten, met name tegen journalisten, en dringt erop aan de verantwoordelijken ter verantwoording te roepen; verzoekt de Commissie en de lidstaten te zorgen voor de veiligheid en bescherming van journalisten, met name tijdens protesten;

77. benadrukt dat uit hoofde van de internationale mensenrechtenwetgeving het recht op vrijheid van vreedzame vergadering aan bepaalde rechtmatige beperkingen kan worden onderworpen met het oog op de bescherming van de volksgezondheid of uit andere legitieme overwegingen, maar dat dergelijke beperkingen bij wet moeten zijn voorzien, noodzakelijk moeten zijn en evenredig moeten zijn aan een specifieke doelstelling; spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de algemeen geldende verboden op en het belemmeren of beperken van protesten tijdens de COVID-19-pandemie, terwijl andere openbare bijeenkomsten van vergelijkbare omvang ongemoeid werden gelaten, alsook over het gebruik van geweld tegen vreedzame demonstranten; is verontrust over het feit dat de lidstaten uiteenlopende drempels hanteren voor het gebruik van geweld en wapens door rechtshandhavingsautoriteiten bij de handhaving van de openbare orde; verzoekt de lidstaten de grondrechten te beschermen wanneer zij restrictieve maatregelen nemen en wetten vaststellen met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting, van vergadering en van vereniging, en een klimaat te bevorderen waarin kritiek deel uitmaakt van een gezond debat over elk willekeurig onderwerp van openbaar belang;
78. maakt zich ernstige zorgen over de aanvallen op, de intimidatie van, het geweld tegen en de bedreiging van journalisten, mensenrechtenactivisten en andere personen die buitenlandse inmenging en desinformatiecampagnes aan het licht brengen; dringt er bij de lidstaten met klem op aan om - gezien de snel toenemende verspreiding van desinformatie, nepberichten en politieke propaganda - in hun curricula gerichte, op de verschillende leeftijdsgroepen afgestemde activiteiten op te nemen die de nadruk leggen op de ontwikkeling van kritisch denken, mediageletterdheid en digitale vaardigheden; dringt erop aan meer de nadruk te leggen op burgerschapsvorming waarbij het accent ligt op de grondrechten, democratie en deelname aan het openbare leven;
79. merkt op dat meerdere lidstaten een aantal plaatsen zijn gedaald op internationale ranglijsten op het gebied van persvrijheid; benadrukt dat publieke media een onvervangbare rol spelen en wijst erop dat het van het allergrootste belang is hun onafhankelijkheid van politieke inmenging te waarborgen en te behouden; spreekt zich met klem uit tegen alle bedreigingen van de mediavrijheid, met inbegrip van de intimidatie van en aanvallen op journalisten en klokkenluiders, het veronachtzamen van hun wettelijke bescherming, de toe-eigening van media of door politieke beweegredenen ingegeven acties in de mediasector;
80. is zeer bezorgd over de verdere verslechtering van de mediavrijheid in Hongarije, Polen en Slovenië, en over de diverse hervormingen die de regerende coalities hebben doorgevoerd om de diversiteit en kritische stemmen binnen de media te verminderen, respectievelijk het zwijgen op te leggen; maakt zich verder zorgen over het feit dat er geen reeks transparante en duidelijke beginselen bestaat voor de distributie van reclame aan de media door nationale, regionale en lokale overheden in meerdere lidstaten; betreurt ten eerste de verslechtering in de economische positie van de media gedurende

de COVID-19-pandemie en is van oordeel dat specifieke maatregelen moeten worden genomen om de impact van de pandemie op de media te reduceren;

81. uit zijn bezorgdheid over de oprichting van door de overheid gecontroleerde organen die grote delen van het medialandschap beheren en over de kaping van publieke media voor het dienen van partijbelangen; herinnert eraan dat wanneer media-eigendom sterk geconcentreerd blijft, ongeacht of het om de overheid gaat dan wel om een privépersoon, dit een aanzienlijk risico vormt voor de diversiteit van de informatie en de standpunten die in de media-inhoud aan bod komen; herinnert eraan dat vrijheid van meningsuiting en informatie, met inbegrip van de vrijheid van artistieke expressie, en mediavrijheid van fundamenteel belang zijn voor de democratie en de rechtsstaat en dringt er bij de lidstaten op aan de onafhankelijkheid van hun media-autoriteiten te waarborgen; herinnert eraan dat het recht om informatie en ideeën te verzamelen, te ontvangen en te verstrekken, mondeling, schriftelijk of in gedrukte vorm, in de vorm van kunst of via elke andere media, een onderdeel is van de vrijheid van artistieke expressie;
82. verzoekt de Commissie te zorgen voor de juiste uitvoering van de richtlijn audiovisuele mediadiensten, met name aandacht bestedend aan de onafhankelijkheid van de regelgevende instanties voor de media, transparantie van media-eigendom en mediageletterdheid; verzoekt de Commissie doeltreffend gebruik te maken van inbreukprocedures in situaties waarin lidstaten deze bepalingen onjuist of onvolledig uitvoeren;
83. stelt vast dat sommige maatregelen die de lidstaten hebben getroffen in reactie op COVID-19 grote gevolgen hebben gehad voor het recht op privacy en gegevensbescherming, de gegevensbeschermingsautoriteiten niet uitvoerig werden geraadpleegd, de noodzaak en evenredigheid niet altijd duidelijk waren, en dat het in veel gevallen ontbrak aan een gedegen rechtsgrondslag en er geen deugdelijke evaluatie heeft plaatsgevonden; verzoekt de Commissie, de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming en het Europees Comité voor gegevensbescherming de situatie onverwijld te evalueren;
84. stelt tot zijn grote bezorgdheid vast dat de algemene verordening gegevensbescherming²² gebrekkig en ongelijkmatig wordt gehandhaafd, waardoor het risico bestaat dat deze verwordt tot een papieren tijger, die de burgers van de EU niet werkelijk beschermt; betreurt dat de Commissie de oproep van het Parlement om een inbreukprocedure in te leiden tegen Ierland wegens de gebrekkige handhaving van de verordening naast zich neer heeft gelegd;
85. maakt zich zorgen over de interne richtsnoeren van de Commissie over het beheer van stukken en archieven, die stoelt op een onjuiste interpretatie van Verordening (EG) nr. 1049/2001 inzake de toegang tot documenten²³, alsook over het uitsluiten van sms-

---

²² Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1.

²³ Verordening (EG) nr. 1049/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2001 inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie, PB L 145 van 31.5.2001, blz. 43.

berichten van de werkingssfeer van de regels inzake de toegang tot documenten, wat door de Europese Ombudsman als “wanbeheer” is aangemerkt; betreurt het feit dat sommige lidstaten de doeltreffende uitoefening van het recht van de burgers op toegang tot documenten hebben gedwarsboemd door de termijnen voor het aanvragen van toegang tot documenten onnodig te verlengen of zelfs geheel terzijde te schuiven; benadrukt dat dit niet alleen het vertrouwen van de burgers van de EU in de autoriteiten heeft doen afnemen, maar ook het mediapluralisme in de EU heeft ondermijnd;

De situatie en de schendingen van de grondrechten aan de buitengrenzen van de EU

86. benadrukt dat het redden van levens een wettelijke verplichting is uit hoofde van het internationaal recht en het EU-recht; veroordeelt met klem de strafrechtelijke procedures die in sommige lidstaten zijn ingeleid tegen organisaties en individuen van het maatschappelijk middenveld wegens het bieden van humanitaire hulp aan migranten; verzoekt de lidstaten ervoor te zorgen dat individuen en organisaties uit het maatschappelijk middenveld die migranten om humanitaire redenen helpen niet worden vervolgd;
87. veroordeelt het feit dat sommige lidstaten wetten, beleid en praktijken hebben vastgesteld die de effectieve bescherming van de mensenrechten van vluchtelingen, asielzoekers en migranten op het land en op zee ondermijnen; verzoekt de Commissie en de lidstaten om de mensenrechten van migranten, asielzoekers en vluchtelingen, alsmede het beginsel van gedeelde verantwoordelijkheid, centraal te stellen in hun migratie- en asielbeleid;
88. veroordeelt met klem de pushbacks en de schendingen van de grondrechten en het geweld aan de buitengrenzen van de EU met betrekking tot migranten, vluchtelingen en asielzoekers, zoals aan de kaak gesteld door de Internationale Organisatie voor Migratie²⁴, en de criminalisering van humanitairehulpverleners en -activisten, alsook het gebruik van EU-middelen, die onevenredig zijn ingezet voor het bouwen van gesloten voorzieningen en het versterken van de buitengrenzen; verzoekt de Commissie en de lidstaten een volwaardig systeem voor het uitoefenen van toezicht op de eerbiediging van de grondrechten op te zetten om onderzoek te doen naar alle beschuldigingen van pushbacks en schendingen van de grondrechten, en zorg te dragen voor meer transparantie ten aanzien van de maatregelen die aan de buitengrenzen worden genomen, zoals gevraagd door het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten²⁵; verzoekt de Commissie bij signalen van pushbacks en geweld inbreukprocedures in te leiden;
89. spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de informatie die is gepubliceerd over het Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex), waarin wordt aangekaart dat het betrokken is bij en kennis heeft van pushbacks; roept Frontex op artikel 46 van zijn verordening toe te passen²⁶ en al zijn activiteiten in lidstaten waar dergelijke incidenten plaatsvinden op te schorten, en volledige transparantie en verantwoording inzake zijn

---

²⁴ Internationale organisatie voor Migratie, “IOM calls for end to pushbacks and violence against migrants at EU external borders”, 9 februari 2021.

²⁵ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, “*Fundamental Rights Report 2021*”, april 2021.

²⁶ Verordening (EU) 2019/1896 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2019 betreffende de Europese grens- en kustwacht, PB L 295 van 14.11.2019, blz. 1.

operationele activiteiten te waarborgen; verzoekt de Commissie onderzoek te doen en de nodige maatregelen ten aanzien van Frontex te nemen om een eind aan deze praktijken te maken;

90. verzoekt de lidstaten geëigende procedures vast te stellen, teneinde te waarborgen dat personen worden gehoord voordat zij naar een naburige lidstaat worden teruggestuurd en dat zij in kennis worden gesteld van de genomen beslissing; veroordeelt het feit dat migranten en asielzoekers die na het oversteken van een binnen- of buitengrens van de EU worden aangehouden niet stelselmatig worden gehoord voordat ze naar een naburige lidstaat worden teruggestuurd, en daarvan ook niet stelselmatig in kennis worden gesteld; herinnert aan de plicht van de lidstaten om het recht op een eerlijk proces en ieders universele recht op gelijkheid voor de wet te waarborgen;
91. spreekt zijn grote bezorgdheid uit over alleenreizende minderjarigen die de buitengrenzen van de EU oversteken, met name aan de oost- en de zuidkant van de Unie, en verzoekt de lidstaten in het bijzonder oog te hebben voor de situatie van deze groep bij de punten van binnenkomst;
92. uit zijn bezorgdheid over het toegenomen gebruik van technologie aan de grenzen, die uiterst indringend kunnen zijn; spoort de Commissie en de lidstaten aan onafhankelijke monitoringmechanismen aan de grenzen in te richten, onder meer voor het monitoren van grensbewakingsactiviteiten, en om de naleving van de grondrechten te waarborgen;

Haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen

93. maakt zich zorgen over de toename van het aantal gevallen van haatzaaiende uitlatingen en lastercampagnes in de lidstaten, vaak van de kant van hooggeplaatste ambtenaren of vooraanstaande politici, die specifiek gericht zijn tegen de media, ngo's en bepaalde sociale groepen of minderheden, zoals lhbtqiq-personen; merkt op dat dit ontegenzeggelijk gevolgen heeft voor de civiele ruimte en een onveilig klimaat creëert voor het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers; maakt zich ernstig zorgen over het feit dat zich alleen al in 2021 in meerdere lidstaten talrijke aanvallen hebben voorgedaan op diensten en medewerkers die zich met lhbtqiq-zaken bezighouden;
94. veroordeelt alle soorten haatmisdrijven, haatzaaiende uitlatingen en beschuldigingen die zonder enige onderbouwing of te kwader trouw worden geuit, zowel offline als online, waarvan de beweegredenen voortvloeien uit discriminatie op eender welke grond, zoals geslacht, ras, huidskleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid; is bezorgd over de haatmisdrijven en misdrijven die aanzetten tot discriminatie of geweld die hebben plaatsgevonden tijdens de COVID-19-pandemie en hebben geleid tot de stigmatisering van een aantal bijzonder kwetsbare personen; wijst erop dat racisme en vreemdelingenhaat misdrijven zijn, geen meningen;
95. is verheugd over het voorstel van de Commissie voor een besluit van de Raad om de lijst van EU-misdrijven uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, en roept de Raad op zich ertoe in te spannen dat het besluit met eenparigheid van stemmen wordt aangenomen; herinnert eraan dat de Commissie en de lidstaten samen moeten werken met internetbedrijven om passende waarborgen in te bouwen en de gedragscode

voor het bestrijden van illegale haatzaaiende uitlatingen op internet volledig ten uitvoer te leggen;

Milieubescherming

96. wijst in het bijzonder op artikel 37 van het Handvest, waarin staat dat maatregelen gericht op een hoog niveau van milieubescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu in het beleid van de Unie moeten worden geïntegreerd;
97. verzoekt de Commissie de respectieve wetgevingsinitiatieven onverwijld goed te keuren en aanvullende geplande wetgeving overeenkomstig het oorspronkelijke tijdschema vast te stellen; benadrukt dat het dringend noodzakelijk is de relevante milieuoverwegingen op te nemen in het besluitvormingsproces van alle beleidsmaatregelen en initiatieven; is van mening dat duurzaamheid het leidende beginsel moet zijn bij alle macro-economische beleidsmaatregelen, teneinde een rechtvaardige overgang naar een ecologisch duurzame economie te waarborgen, en dat tegelijkertijd duurzame werkgelegenheid moet worden beschermd en gecreëerd, om het hoofd te bieden aan een van de belangrijkste bedreigingen voor de mensheid ooit;
98. roept op tot de EU-brede tenuitvoerlegging van het Verdrag van Aarhus, waarin milieurechten en mensenrechten aan elkaar worden gekoppeld; benadrukt dat aantasting van het milieu en het feit dat sommige overheidsinstanties geen informatie verstrekken over de ernstige milieurisico's waaraan personen worden blootgesteld, zeer vergaande en schadelijke gevolgen kunnen hebben voor personen; pleit voor de bescherming van journalisten, activisten, ngo's, mensenrechtenverdedigers, klokkenluiders en publieke waakhonden die op dit gebied actief zijn;
  - o
  - o
  - o
99. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de regeringen en de parlementen van de lidstaten.

MINDERHEIDSSTANDPUNT

Auteur: Nicolaus Fest (ID).

“De definitieve versie van het verslag schetst een beeld van de situatie op het gebied van de grondrechten in de EU dat niet overeenstemt met de werkelijkheid.

Volgens het verslag bevindt de EU zich in een pathologische crisis. De Unie wordt beschreven als een plaats waar lgbti'ers gevaar lopen, waar mensen met een Romani-achtergrond racistisch worden behandeld, en waar migranten niet welkom zijn.

De waarheid is anders: niettegenstaande een enkel incident, hetgeen ‘normaal’ kan worden beschouwd in een complex en divers systeem zoals de EU, is de situatie op het gebied van de grondrechten over het algemeen vrij gezond.

De lidstaten beschikken over voldoende ‘checks and balances’ om de eerbiediging van de grondrechten te waarborgen, en de wetgeving van elke lidstaat biedt waarborgen voor de bescherming van de grondrechten.

Het ideologische mantra dat de EU in een noodsituatie verkeert en het feit dat voortdurend nieuwe definities worden vastgesteld van categorieën die speciale bescherming door de wetgever behoeven, leiden tot bijkomende, onnodige wetgevingsdruk en een onevenredige inmenging door de EU in nationale bevoegdheden, waar wij ons tegen verzetten.

De ter zaken doende Duitse voorbeelden van schendingen van de grondrechten in de oorspronkelijke versie van de heer Fest zijn buiten beschouwing gelaten en geschrapt, hetgeen laat zien dat de benadering van de meerderheid ten aanzien van de situatie van de grondrechten puur ideologisch van aard is en niet stoelt op feiten.”

21.4.2022

ADVIES VAN DE COMMISSIE VERZOEKSCRIFTEN

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake de situatie van de grondrechten in de Europese Unie – Jaarverslag voor de jaren 2020-2021
(2021/2186(INI))

Rapporteur voor advies: Mario Furore

SUGGESTIES

De Commissie verzoekschriften verzoekt de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. uit zijn bezorgdheid over het grote aantal verzoekschriften dat betrekking heeft op discriminatie, en met name discriminatie van personen met een handicap en schendingen van de werknemers- en sociale rechten, het recht op een toegankelijke werkplek en het recht op zelfstandig wonen van personen met een handicap; wijst er in dit verband op dat discriminatie nog altijd een van de ernstigste en meest onaanvaardbare bedreigingen voor de grondrechten vormt en in geen enkel aspect van het leven mag voorkomen; herinnert eraan dat de EU gegrondvest is op diversiteit, pluralisme, verdraagzaamheid en non-discriminatie; benadrukt dat discriminatie de menselijke waardigheid, de kansen in het leven en de welvaart en het welzijn van mensen, en in veel gevallen ook de veiligheid van mensen, aantast; betreurt dat het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid (COM(2008)0426) (de “horizontale antidiscriminatie-richtlijn”) nog steeds geblokkeerd is in de Raad, en verzoekt de Commissie om, als in de Raad geen overeenstemming kan worden bereikt over de tekst zoals die in 2008 is opgesteld, een einde te maken aan deze impasse door een nieuw voorstel voor antidiscriminatiewetgeving in te dienen, zonder evenwel de normen te verlagen; verzoekt de lidstaten alle vermeende gevallen van discriminatie doeltreffend aan te pakken en hiertoe hun rechtsstelsels te verbeteren en krachtiger maatregelen vast te stellen, in overeenstemming met het EU-recht en de internationale mensenrechtennormen, om op die manier het hoogste niveau van bescherming te waarborgen; vindt het belangrijk dat er op EU-niveau en op het niveau van de lidstaten gerichte actie wordt ondernomen om schendingen van de rechten van personen met een handicap aan te pakken;
2. is ingenomen met het feit dat de Commissie naar aanleiding van aanbevelingen van het Parlement een ambitieuze strategie voor de rechten van personen met een handicap voor de periode 2021-2030 heeft goedgekeurd; wijst er nogmaals op dat het uiterst belangrijk

is dat de voorgestelde maatregelen ten uitvoer worden gelegd en dat er gewerkt wordt aan verdere ontwikkeling van maatregelen op nationaal niveau om ervoor te zorgen dat personen met een handicap niet benadeeld worden en niet gediscrimineerd worden op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs en sociale inclusie; acht het van het grootste belang dat er meer maatregelen worden genomen om belemmeringen voor de volledige en gelijkwaardige participatie van personen met een handicap in de samenleving weg te nemen, opdat zij hun grondrechten ten volle kunnen uitoefenen; dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan ervoor te zorgen dat alle maatregelen ter uitvoering van de strategie voor de rechten van personen met een handicap 2021-2030 op nationaal en EU-niveau volledig in overeenstemming zijn met het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap;

3. verzoekt de lidstaten erop toe te zien dat Richtlijn 2000/43/EG van de Raad houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming (de richtlijn rassengelijkheid) daadwerkelijk wordt gehandhaafd en tevens te zorgen voor een doeltreffende handhaving van Kaderbesluit 2008/913/JHA van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht (het kaderbesluit betreffende racisme en vreemdelingenhaat), om afrofobie, zigeunerhaat, antisemitisme en islamofobie, verschijnselen die nog altijd voorkomen, te bestrijden; is van mening dat de lidstaten nationale strategieën voor inclusie moeten opstellen of hun bestaande strategieën moeten versterken om ervoor te zorgen dat alle mensen, ongeacht hun ras, etniciteit, godsdienst, gender of andere status actief kunnen deelnemen aan het sociale, economische, politieke en culturele leven; uit scherpe kritiek op het feit dat enkele lidstaten het kaderbesluit betreffende racisme en vreemdelingenhaat niet volledig en correct in nationaal recht hebben omgezet; betreurt dat de bepalingen van de richtlijn rassengelijkheid nog steeds niet in alle lidstaten correct zijn omgezet;
4. betreurt dat de grondrechten van vrouwen in Europa nog altijd in onvoldoende mate worden gewaarborgd; is ernstig bezorgd over de reactionaire ontwikkelingen met betrekking tot vrouwen; stelt zich nogmaals nadrukkelijk op het standpunt dat gendergelijkheid gewaarborgd moet worden en dat de rechten van vrouwen beschermd moeten worden, waaronder de rechten op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid; uit zijn bezorgdheid over het grote aantal verzoekschriften dat handelt over genderdiscriminatie, en met name over maatregelen die gevolgen hebben voor de rechten van vrouwen, zoals het recht op abortus, en over geweld tegen vrouwen en meisjes; verzoekt de Commissie om onverwijld verdere maatregelen te nemen ter bescherming van de rechten van vrouwen en verzoekt de Commissie in het bijzonder om op Europees niveau uitvoering te geven aan het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul) door passende wetgeving ter zake voor te stellen; verzoekt de lidstaten die het Verdrag van Istanbul nog niet hebben geratificeerd om dit zo snel mogelijk alsnog te doen; betreurt dat het aantal gevallen van geweld tegen vrouwen en meisjes en andere vormen van gendergerelateerd geweld tijdens de pandemie schrikbarend zijn toegenomen; maakt zich ernstig zorgen over de wet- en regelgeving die sommige lidstaten hebben aangenomen en die een achteruitgang op het gebied van de rechten van vrouwen en gendergelijkheid inhoudt; is ingenomen met het voorstel van de Commissie voor een richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en pleit ervoor dat deze richtlijn verder wordt versterkt, in die zin dat zij alle

vormen van gendergerelateerd geweld omvat; herhaalt zijn verzoek aan de Commissie om gendergerelateerd geweld toe te voegen aan de lijst van EU-misdrijven;

5. wijst erop dat het belang van het kind centraal moet staan, onder meer in het kader van grensoverschrijdende familiegeschillen; wijst op het belang van nauwe samenwerking en efficiënte communicatie tussen de verschillende nationale en lokale autoriteiten die betrokken zijn bij procedures betreffende het gezag over kinderen; verzoekt de lidstaten niet-discriminerende monitoring- en evaluatiesystemen in te voeren voor zaken waarbij kinderen betrokken zijn, om de volledige eerbiediging van de grondrechten van kinderen en met name het beginsel van het belang van het kind te waarborgen; verzoekt de lidstaten om, ook als zij beperkende maatregelen nemen in uitzonderlijke situaties, zoals de pandemie, het recht van kinderen om hun ouders te zien te eerbiedigen zolang dit de veiligheid en de gezondheid van de kinderen niet in gevaar brengt;
6. is van mening dat de EU en haar lidstaten discriminerend of gewelddadig optreden tegen of verzet tegen de schoolgang en participatie van kinderen die behoren tot een minderheidsgroepering, en met name kinderen van migranten, vluchtelingen en Roma, daadkrachtig moeten bestrijden, zowel door middel van wetshandhaving als door het bevorderen van wederzijds begrip en sociale cohesie; roept de lidstaten op om eerbied voor diversiteit, begrip voor andere culturen en mensenrechten, waaronder de rechten van kinderen, standaard deel te laten uitmaken van het onderwijsprogramma;
7. wijst erop dat vooral de grondrechten van lhbtq-personen onder druk staan, en dan met name het recht op non-discriminatie; maakt zich grote zorgen over de uitkomst van de enquête van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten over de ervaringen van lhbtq-personen op het gebied van de mensenrechten en de grondrechten, waaruit blijkt dat de afgelopen jaren op dit gebied weinig of geen vooruitgang is geboekt; betreurt dat er op dit gebied aanzienlijke verschillen bestaan tussen de lidstaten; benadrukt dat het recht van personen op zelfbeschikking met betrekking tot geslacht, seksuele gerichtheid of genderidentiteit onschendbaar is; betreurt dat lhbtq-personen op grond van het EU-recht alleen beschermd worden tegen discriminatie op grond van seksuele gerichtheid in arbeid en beroep; benadrukt dat er de afgelopen jaren weliswaar vooruitgang is geboekt als het gaat om de maatschappelijke acceptatie van lhbtq-personen, maar dat de situatie van lhbtq-personen in de EU nog altijd kritiek is, omdat deze personen op uiteenlopende gebieden van het leven nog altijd gediscrimineerd worden en bijvoorbeeld vaak het slachtoffer zijn van verbaal en fysiek geweld, dat vaak onzichtbaar blijft omdat de slachtoffers bang zijn voor de gevolgen van een aangifte; maakt zich ernstige zorgen over de achteruitgang wat betreft de rechten van en houding ten aanzien van lhbtq-personen en de sterke toename van haatzaaiende uitlatingen, vaak door prominente personen; veroordeelt krachtig de tegen lhbtq-personen gerichte retoriek en het feit dat in sommige lidstaten “lhbt-vrije zones” of “zones zonder lhbt-ideologie” zijn uitgeroepen;
8. uit zijn bezorgdheid over het feit dat uit de Rainbow Europe Map, het jaarlijkse benchmarkinginstrument van ILGA-Europe (de Europese tak van de International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association), van 2021 bleek dat de vooruitgang op het gebied van de mensenrechten van lhbtq-personen vrijwel volledig stagneert, met name wat betreft de erkenning van lhbtq-personen in het familierecht in Europa; betreurt dat regenbooggezinnen en de kinderen uit die gezinnen in de EU nog

steeds gediscrimineerd worden en onder meer te maken krijgen met het verlies van rechten op grond van hun seksuele gerichtheid of genderidentiteit of het geslacht van hun ouders of partners als zij gebruik willen maken van hun grondrecht op vrij verkeer binnen de EU; is ingenomen met het baanbrekende arrest van het Europees Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) in de zaak-Coman van juni 2018, waarin het Hof bepaalt dat het begrip “echtgenoot” in de zin van de EU-rechtelijke bepalingen inzake het verblijfsrecht van burgers van de Unie en hun familieleden ook partners van hetzelfde geslacht omvat; verzoekt de lidstaten die partnerschappen of huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht niet erkennen om hun nationale wetgeving te wijzigen en te waarborgen dat op passende wijze uitvoering wordt gegeven aan het arrest van het HvJ-EU; dringt er bij de Commissie op aan onverwijld te komen met een voorstel voor nieuwe EU-wetgeving inzake de wederzijdse erkenning van ouderschap;

9. acht het absoluut noodzakelijk dat de Commissie haar algemene aanpak met betrekking tot de eerbiediging van de grondrechten van vluchtelingen, asielzoekers en migranten verbetert; wijst erop dat zij een van de kwetsbaarste groepen in de samenleving vormen en dat in hun basisbehoeften moet worden voorzien; betreurt ten zeerste dat gedwongen uitzettingen met gebruikmaking van uiteenlopende methoden in diverse lidstaten inmiddels de norm zijn geworden; wijst nogmaals op de dringende noodzaak om te zorgen voor een eerlijk, doeltreffend en humaan asielbeleid in de EU en dringt bij de Commissie aan op meer inspanningen om dit te realiseren;
10. verzoekt de Commissie te waarborgen dat voorzien wordt in een deugdelijk opvang- en huisvestingssysteem voor vluchtelingen, migranten en asielzoekers, opdat het beginsel van de menselijke waardigheid geëerbiedigd wordt en de grondrechten van deze personen ten volle in acht worden genomen; dringt er bij de lidstaten en de Commissie op aan om samen te werken om een toereikende bescherming van de grondrechten van asielzoekers te waarborgen;
11. uit zijn diepe bezorgdheid over de tijdelijke maatregelen die de Commissie heeft vastgesteld om de noodsituatie aan de buitengrens van de EU met Belarus aan te pakken, omdat met deze maatregelen de huidige praktijk van “pushbacks” aan de EU-grenzen impliciet wordt ondersteund, waardoor asielzoekers bescherming wordt onthouden;
12. stelt met bezorgdheid vast dat de nog altijd bestaande ongelijkheden en het ontbreken van succesvol beleid dat erop gericht is Roma toegang te bieden tot fundamentele infrastructuur en diensten ertoe geleid hebben dat de kloof tussen de Roma en de rest van de bevolking, onder meer op het gebied van onderwijs, nog verder is toegenomen en er tevens toe hebben geleid dat de situatie van de Roma op belangrijke gebieden zoals werkgelegenheid, gezondheidszorg en huisvesting, nog verder is verslechterd; betreurt dat het eerste EU-kader voor de nationale strategieën voor integratie van de Roma niet veel vooruitgang heeft bewerkstelligd; verzoekt de Commissie en de lidstaten meer inspanningen te verrichten om volledige gelijkheid, inclusie en participatie van Roma op EU- en nationaal niveau te waarborgen;
13. wijst erop dat er, met name in het licht van de veranderende migrantenstromen, meer vooruitgang moet worden geboekt op het gebied van de bescherming van de grondrechten van vluchtelingen; dringt er in dit verband bij de Commissie op aan na te

denken over verdere methoden om de eerbiediging van de grondrechten te waarborgen;

14. dringt er in het licht van de toename van diverse vormen van discriminatie, waaronder discriminatie op grond van geslacht, seksuele gerichtheid en genderidentiteit, bij de Commissie op aan ervoor te zorgen dat het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (“het Handvest”) wordt gehandhaafd en nageleefd, en verzoekt de Commissie gebruik te maken van alle rechtsinstrumenten die haar hiertoe ter beschikking staan; verzoekt de Commissie en het Bureau voor de grondrechten samen te werken om deze problematiek onder de aandacht te brengen, met als doel gelijkheid te waarborgen voor alle EU-burgers;
15. is van mening dat er bijzondere aandacht moet worden besteed aan het in artikel 21 van het Handvest verankerde beginsel van non-discriminatie, en benadrukt dat deze bepaling naar behoren moet worden geëerbiedigd; verzoekt de Commissie daarom verder te werken aan de ontwikkeling van een strikt mechanisme voor de regelmatige beoordeling van de situatie op het gebied van de grondrechten, en met name het recht op non-discriminatie, omdat dit een van de vaakst geschonden rechten is;
16. roept op tot de volledige uitvoering van de wetgeving en tot strengere sancties voor elke vorm van discriminatie op grond van ras, etnische of sociale afkomst, godsdienst of levensovertuiging, het behoren tot een nationale minderheid, handicap, leeftijd, geslacht, genderuitingen, genderidentiteit, seksuele gerichtheid, geslachtskenmerken, verblijfsstatus of gezondheid;
17. benadrukt dat de COVID-19-pandemie ernstige tekortkomingen aan het licht heeft gebracht wat betreft de capaciteit en paraatheid van de stelsels voor gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid en sociale bescherming van de lidstaten; is er stellig van overtuigd dat de lidstaten hun stelsels voor gezondheids- en welzijnszorg en sociale bijstand aanzienlijk moeten verbeteren om ervoor te zorgen dat alle burgers, en met name kwetsbare personen, volledig ondersteund worden, ook tijdens crises, om op die manier de gezondheids-, economische en sociale rechten van alle burgers op passende wijze te beschermen; wijst op het toenemende aantal verzoekschriften met betrekking tot gezondheidsgerelateerde onderwerpen, waaronder de COVID-19-pandemie van de afgelopen twee jaar, die de toegang van met name personen met chronische ziekten tot gezondheidszorg heeft aangetast; wijst op het hoge niveau van COVID-19-comorbiditeit onder patiënten met chronische ziekten; herinnert aan de uiterst zorgwekkende situatie waarin patiënten met zeldzame ziekten in veel lidstaten verkeren, waaronder patiënten met myalgische encefalomyelitis/het chronischevermoeidheidssyndroom (ME/CVS), die geen diagnose, geen passende behandeling en geen medische zorg krijgen;
18. benadrukt dat de maatregelen die in veel lidstaten naar aanleiding van de COVID-19-pandemie werden genomen een inbreuk vormden op de door de rechtsorde van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden, zoals het recht op vrij verkeer van personen, waaronder - met name tijdens de eerste fasen van de COVID-19-pandemie - het recht van duizenden mobiele werknemers in de hele Unie, waaronder seizoenarbeiders en grensarbeiders, om te reizen en werken en het recht om te studeren binnen de EU en in de lidstaten, de vrijheid van meningsuiting en van informatie, het recht op privacy en het recht op gegevensbescherming, met name in verband met de volksgezondheid en de

maatregelen ter bescherming hiervan; benadrukt dat maatregelen die genomen worden om de pandemie in te dammen gekenmerkt moeten worden door een op mensenrechten gebaseerde aanpak, noodzakelijk moeten zijn, gebaseerd moeten zijn op de wet, beperkt moeten zijn in de tijd, evenredig moeten zijn, en de volledige eerbiediging van de regels en beginselen van het Handvest moeten waarborgen;

19. wijst erop dat de beperkingen die werden opgelegd om de pandemie te beteugelen ook de werkzaamheden van maatschappelijke organisaties hebben belemmerd; benadrukt dat maatschappelijke organisaties een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning van personen wier grondrechten zijn geschonden, bij het geven van voorlichting op het gebied van de grondrechten en bij het voorkomen van grondrechtenschendingen; dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan maatschappelijke organisaties ondersteuning te bieden en tevens maatregelen te nemen die de werkzaamheden van deze organisaties vergemakkelijken;
20. benadrukt dat een noodsituatie niet mag worden aangegrepen om de democratische beginselen van het wetgevingsproces in de wind te slaan; dringt er bij de lidstaten op aan te waarborgen dat buitengewone maatregelen die vastgesteld worden tijdens een noodsituatie transparant zijn en dat de personen die erdoor geraakt worden bij de totstandkoming ervan betrokken worden, en tevens te waarborgen dat alle noodmaatregelen strikt evenredig en noodzakelijk zijn en niet langer van kracht zijn dan nodig is; verzoekt de Commissie om de met het oog op de beperking van de pandemie vastgestelde noodmaatregelen te blijven monitoren en beoordelen in het licht van de fundamentele waarden van de EU, zoals vastgelegd in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, waaronder eerbied voor de rechtsstaat en de democratie en eerbiediging van de mensenrechten; is van mening dat de Commissie volledig en op transparante wijze aan de burgers verslag moet uitbrengen van de resultaten van al haar beoordelingen van door de lidstaten tijdens de pandemie genomen noodmaatregelen;
21. betreurt het grote aantal verzoekschriften dat betrekking heeft op de noodquarantainemaatregelen die diverse lidstaten in verband met de pandemie hebben genomen en die mogelijk hebben geleid tot inperking van de rechten en vrijheden van burgers, zoals de vrijheid van meningsuiting en van informatie, de vrijheid van vereniging en vergadering en de vrijheid van verkeer en van verblijf; verzoekt de Commissie en de lidstaten derhalve om op doeltreffende wijze maatregelen te nemen tegen COVID-19-gerelateerde discriminatie, haatzaaiende uitlatingen en racisme ten aanzien van etnische minderheden, migranten en vluchtelingen of mensen met een migratieachtergrond;
22. wijst er nogmaals op dat eenieder recht heeft op onderwijs en dat dit recht verankerd is in artikel 14 van het Handvest, en benadrukt dat dit recht onder alle omstandigheden en voor elk kind moet worden gewaarborgd, met inbegrip van kinderen uit kwetsbare en kansarme groepen; maakt zich zorgen over de mogelijke gevolgen van schoolsluitingen tijdens de COVID-19-pandemie voor de geestelijke gezondheid en de toekomst van kinderen; dringt er bij de lidstaten op aan gelijk en hoogwaardig onderwijs voor alle kinderen te waarborgen, ook in tijden van crisis zoals de pandemie; spoort de lidstaten aan om beste praktijken ter zake uit te wisselen;
23. wijst erop dat de noodmaatregelen die in veel lidstaten genomen werden tot gevolg

hadden dat de fysieke toegang tot artsen en gezondheidsdiensten, waaronder ziekenhuizen, werd beperkt, dat niet-urgente medische behandelingen, waaronder chirurgische ingrepen, in veel gevallen werden uitgesteld en dat het aantal in ziekenhuizen opgenomen kankerpatiënten sterk daalde; dringt er bij de lidstaten op aan het recht op gezondheidszorg van alle mensen te eerbiedigen;

24. wijst erop dat de sluiting van onderwijsinstanties in alle lidstaten ertoe heeft geleid dat massaal overgestapt moest worden op onderwijs op afstand, hoewel het nog ontbrak aan de digitale infrastructuur daarvoor, minder dan 40 % van de leerkrachten en docenten voldoende in staat was om les te geven met behulp van digitale technologieën¹ en veel huishoudens met een laag inkomen niet over computers beschikten; dringt er bij de lidstaten op aan het recht op onderwijs te eerbiedigen en te waarborgen dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen niet worden gediscrimineerd;
25. wijst erop dat de beperkende maatregelen in de lidstaten ook gevolgen hebben gehad voor de activiteiten van rechtbanken en het gerechtelijk apparaat;
26. wijst op de verzoekschriften die verband houden met de pandemie en waarin problemen worden aangekaart in verband met reisbeperkingen, en met name de problemen die paren die niet in hetzelfde land wonen hebben ondervonden, en wijst tevens op de verzoekschriften waarin aandacht wordt gevraagd voor problemen in verband met het ontbreken van adequate bescherming op het werk voor werknemers in kwetsbare situaties en voor de problemen waar personen die hersteld zijn van een coronabesmetting mee te maken krijgen als zij een digitaal EU-covidcertificaat aanvragen; benadrukt dat alle gevallen van niet-naleving van het EU-recht snel moeten worden aangepakt en opgelost, en dat ervoor gezorgd moet worden dat een zo hoog mogelijk niveau van gezondheid en veiligheid in alle werkomgevingen alsook in het privé- en gezinsleven wordt gerealiseerd;
27. wijst op de talrijke verzoekschriften waarin aandacht wordt gevraagd voor milieudelicten, waaronder milieudelicten met grensoverschrijdende gevolgen, onder meer in verband met illegale houtkap, illegale afvalhandel en het illegaal storten van afval, handel in wilde dieren en planten en vernietiging van habitats, met als gevolg een verslechtering van de biodiversiteit en een toename van ontbossing en bodem-, water- en luchtvervuiling; benadrukt dat het huidige rechtskader van de EU, dat door aanzienlijke beperkingen en tekortkomingen tekortschiet, dringend moet worden versterkt om een zo hoog mogelijk niveau van bescherming van de gezondheid van de burgers en het milieu te waarborgen;
28. wijst op de preambule van het Verdrag van Aarhus, waarin staat dat eenieder het recht heeft te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn, en op artikel 37 van het Handvest, waarin wordt bevestigd dat maatregelen ter verwezenlijking van een hoog niveau van milieubescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu in het beleid van de Unie moeten worden geïntegreerd; wijst op

---

¹ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, *TALIS 2018 Results*, publicatie OESO, Parijs, 2019. Het hoofdonderzoek (Internationale standaardclassificatie van het onderwijs (ISCED) niveau 2) werd uitgevoerd in 31 OESO-landen, waaronder 22 EU-lidstaten (België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië en Zweden).

de enorme toename van het aantal verzoekschriften over milieukwesties en benadrukt dat het dringend noodzakelijk is dat milieuoverwegingen worden meegenomen in besluitvormingsprocessen op alle beleidsterreinen; herinnert aan zijn resolutie over de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030: de natuur terug in ons leven brengen², waarin het Parlement stelt dat het recht op een gezond milieu in het Handvest erkend zou moeten worden en dat de EU initiatief ter zake zou moeten nemen; wijst erop dat de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens slechts voorziet in indirecte bescherming van het recht op een gezond milieu, in die zin dat milieuschendingen slechts bestraft worden als er tegelijkertijd sprake is van schendingen van andere reeds in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens erkende mensenrechten; pleit ervoor dat de intrinsieke waarde van de natuur en ecosystemen in het licht van de wisselwerking tussen menselijke samenlevingen en de natuur in genoemd verdrag erkend wordt en dat het recht op een veilig, schoon, gezond en duurzaam milieu daarin eveneens wordt verankerd, overeenkomstig het pleidooi daarvoor van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa in haar aanbeveling van september 2021; wijst op de bezorgdheid die door EU-burgers in verzoekschriften aan het Parlement wordt geuit met betrekking tot schade aan en achteruitgang van het milieu en op hun eisen inzake het recht op een gezonde leefomgeving en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden;

29. wijst er nogmaals op dat de rechtsstaat, de mediavrijheid en de doeltreffende bestrijding van corruptie onze kernwaarden zijn en de basis van onze samenlevingen vormen; benadrukt dat schendingen van de beginselen van de rechtsstaat en de mediavrijheid, alsook - in verband daarmee - de verbreiding van corruptie een hardnekkig probleem vormen binnen de Unie, dat tijdens de pandemie zelfs is verergerd;
30. spreekt zijn bezorgdheid uit over het gevaar dat diverse vormen van propaganda en desinformatie, waaronder antivaccinatiepropaganda, met zich meebrengen voor het leven en de gezondheid van mensen, de vrijheid van meningsuiting en de onafhankelijkheid van de media, en over de mogelijke negatieve gevolgen daarvan voor de kwaliteit van het politieke debat en de participatie van burgers in democratische samenlevingen; verzoekt de Commissie om de mediageletterdheid te bevorderen en hiertoe maatregelen te nemen, kwaliteitsjournalistiek actief te ondersteunen, gegevensbescherming te bevorderen en een transparanter digitaal ecosysteem te verwezenlijken in het kader waarvan de vrijheid en de pluriformiteit van de media worden gewaarborgd;
31. uit zijn bezorgdheid over de permanente aanvallen op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in sommige EU-lidstaten; is uiterst bezorgd over de negatieve ontwikkelingen in Hongarije en Polen; is bezorgd over het feit dat er met betrekking tot de artikel 7-procedures tegen deze landen in de Raad geen vooruitgang wordt geboekt;
32. geeft nogmaals aan het te betreuren dat het toepassingsgebied van het Handvest in de praktijk beperkt is vanwege de strikte uitlegging die gegeven wordt aan artikel 51 van het Handvest; herinnert eraan dat de burgers graag zouden zien dat het Handvest minder strikt zou worden uitgelegd en dat ernaar gestreefd zou moeten worden de doeltreffendheid van de grondrechten zo groot mogelijk te maken; herhaalt dat

---

² Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0277.

nagedacht zou moeten worden over de mogelijkheid om artikel 51 ruimer uit te leggen, in die zin dat dit niet alleen het toepassingsgebied van het recht van de Unie omvat, of artikel 51 in zijn geheel te schrappen, zoals voorgesteld in eerdere resoluties³; benadrukt dat de nationale parlementen een belangrijke taak hebben als het gaat om de bevordering en bescherming van de uit het Handvest voortvloeiende rechten op hun grondgebied; spoort de lidstaten aan om bij het opstellen van wetgeving de beginselen van het Handvest volledig in acht te nemen en ervoor te zorgen dat de nationale wetgeving in overeenstemming is met de hoogste normen inzake de bescherming van de grondrechten; is van mening dat interparlementaire samenwerking tussen het Europees Parlement en de nationale parlementen met betrekking tot kwesties die verband houden met de toepassing van het Handvest ervoor kan zorgen dat het Handvest beter wordt nageleefd;

33. benadrukt dat de relevantie van het Handvest voor het leven van mensen kan toenemen als er in de rechtszaal vaker naar het Handvest wordt verwezen; betreurt dat beoefenaars van juridische beroepen in de lidstaten nog steeds niet zoveel kennis hebben over het Handvest⁴ en dat dit ertoe kan bijdragen dat de grondrechten niet juist worden toegepast; verzoekt de Commissie en de lidstaten om beoefenaars van juridische beroepen meer scholing te bieden over het Handvest;
34. herinnert eraan dat de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van hun persoonsgegevens een grondrecht moet zijn; waarschuwt dat de algemene verordening gegevensbescherming mensen weliswaar mogelijkheden biedt om hun persoonsgegevens en in het verlengde daarvan hun privacy te beschermen, maar dat er gegevensinbreuken plaatsvinden die leiden tot een schending van de vertrouwelijkheid, beschikbaarheid en integriteit, die de rechten en vrijheden van personen in gevaar of ernstig in gevaar brengen; dringt er bij de Commissie en de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming op aan om toezicht te blijven uitoefenen op de tenuitvoerlegging door de verantwoordelijke entiteiten van de passende technische en organisatorische maatregelen ter voorkoming van inbreuken op de gegevensbescherming;
35. herinnert eraan dat de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid om een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of door te geven tot de grondrechten behoren; uit zijn bezorgdheid over het feit dat er met gebruikmaking van digitale technologieën valse of gemanipuleerde informatie wordt gecreëerd, verspreid en doorgegeven om politieke, ideologische of commerciële redenen; merkt op dat dergelijke activiteiten rechtstreekse ontwrichtende gevolgen voor onze samenlevingen hebben en ernstige gevolgen kunnen hebben voor de democratie en de mensenrechten; dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan initiatieven in gang te zetten in het kader waarvan wordt opgeroepen tot een multidimensionale multistakeholderbenadering, gericht op de aanpak van desinformatie, het versterken van de rol van vrije, diverse en onafhankelijke media, het investeren in media- en digitale geletterdheid en het mondig maken en herstellen van het vertrouwen van de burgers;

---

³ Resolutie van 27 februari 2014 over de grondrechtensituatie in de Europese Unie - 2012, PB C 285 van 29.8.2017, blz. 112.

⁴ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de Grondrechten in de EU (COM(2020)0711).

36. uit zijn bezorgdheid over het feit dat slachtoffers van haatmisdrijven vaak geen aangifte doen omdat het doen van aangifte met onvoldoende waarborgen is omgeven en omdat de autoriteiten in de lidstaten haatmisdrijven niet naar behoren onderzoeken en het in veel gevallen niet tot een veroordeling komt; verzoekt de Raad door te gaan met de beoordeling van het voorstel van de Commissie voor een besluit van de Raad inzake haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen, en het Parlement onverwijld formeel in kennis te stellen van zijn unaniem besluit;
37. is ingenomen met het voorstel van de Commissie voor een interinstitutionele Europese verklaring over digitale rechten en beginselen, die moet dienen als referentie bij de Europese digitale transformatie en de voortrekkersrol van Europa op het gebied van digitaal beleid; herinnert eraan dat het Handvest dateert uit een tijd waarin de digitale economie nog niet inhield wat zij tegenwoordig inhoudt; wijst erop dat de inspanningen ter bescherming van onze burgers in de digitale omgeving om die reden onvoldoende samenhang vertonen en zijn neergelegd in talloze voorstellen, resoluties en wetgevingshandelingen; dringt aan op een Europees Handvest voor digitale rechten waarin de EU-rechten in het digitale tijdperk worden beschermd en waarin onder meer de toegang tot internet als mensenrecht wordt erkend;
38. benadrukt dat de grondrechten, democratie en de rechtsstaat waarden zijn die elkaar versterken en dat ondermijning hiervan een systemische bedreiging voor de Unie kan vormen; is van mening dat het opzettelijke afbreken van de rechtsstaat in Polen en Hongarije het vermogen van de burgers om hun in het Handvest verankerde grondrechten uit te oefenen in ernstige mate ondermijnt; uit zijn bezorgdheid over het toenemende aantal schendingen van de rechtsstaat en de grondrechten in een aantal andere lidstaten;
39. is uiterst verontrust over het gebruik van bewakingstechnologie om de mensenrechten te ondermijnen, een verschijnsel dat onlangs naar voren kwam in het kader van het schandaal in verband met de Pegasus-spyware van de NSO Group waarmee onder meer mensenrechtenactivisten en journalisten werden bespioneerd; benadrukt dat het uiterst belangrijk is dat er op dit gebied doeltreffender nationale en internationale regels worden vastgesteld om de veiligheid en volledige bescherming van maatschappelijke organisaties, mensenrechtenverdedigers, journalisten en andere personen die getroffen worden door cybertoezicht en -inmenging te waarborgen.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	21.4.2022
Uitslag eindstemming	+: 25 -: 4 0: 4
Bij de eindstemming aanwezige leden	Alex Agius Saliba, Alviina Alametsä, Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Alexander Bernhuber, Markus Buchheit, Ryszard Czarnecki, Francesca Donato, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Emmanouil Fragkos, Gianna Gancia, Ibán García Del Blanco, Alexis Georgoulis, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolores Montserrat, Emil Radev, Sira Rego, Frédérique Ries, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio, Yana Toom, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Kosma Zlotowski
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Mario Furore, Maite Pagazaurtundúa

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

25	+
NI	Mario Furore
PPE	Alexander Bernhuber, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Stelios Kympouropoulos, Dolors Montserrat, Emil Radev
Renew	Vlad Gheorghe, Maite Pagazaurtundúa, Frédérique Ries, Yana Toom, Michal Wiezik
S&D	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Marc Angel, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio
The Left	Alexis Georgoulis, Sira Rego
Verts/ALE	Alviina Alametsä, Margrete Auken, Eleonora Evi

4	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Emmanouil Fragkos, Kosma Złotowski
NI	Francesca Donato

4	0
ID	Markus Buchheit, Gianna Gancia
PPE	Radan Kanev, Loránt Vincze

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	13.7.2022
Uitslag eindstemming	+: 46 -: 11 0: 1
Bij de eindstemming aanwezige leden	Magdalena Adamowicz, Abir Al-Sahlan, Konstantinos Arvanitis, Katarina Barley, Fernando Barrena Arza, Pietro Bartolo, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Jorge Buxadé Villalba, Anna Júlia Donáth, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Marina Kaljurand, Fabienne Keller, Peter Kofod, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nuno Melo, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Isabel Santos, Birgit Sippel, Vincenzo Sofo, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Yana Toom, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Bartosz Arłukowicz, Malin Björk, Gwendoline Delbos-Corfield, Cyrus Engerer, Daniel Freund, Balázs Hidvéghi, Beata Kempa, Jaak Madison, Fulvio Martusciello, Philippe Olivier, Anne-Sophie Pelletier, Rob Rooker, Róza Thun und Hohenstein, Nils Ušakovs, Tomáš Zdechovský
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Daniel Buda, Ladislav Ilčić, David Lega, Lucia Vuolo

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

46	+
PPE	Magdalena Adamowicz, Bartosz Artukowicz, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Daniel Buda, David Lega, Jeroen Lenaers, Fulvio Martusciello, Nuno Melo, Paulo Rangel, Lucia Vuolo, Javier Zarzalejos
RENEW	Abir Al-Sahlaní, Anna Júlia Donáth, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Maite Pagazaurtundúa, Ramona Strugariu, Róza Thun und Hohenstein, Yana Toom
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Cyrus Engerer, Maria Grapini, Evin Incir, Marina Kaljurand, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Isabel Santos, Birgit Sippel, Nils Ušakovs, Bettina Vollath, Elena Yoncheva
THE LEFT	Konstantinos Arvanitis, Pernando Barrena Arza, Malin Björk, Anne-Sophie Pelletier
VERTS/ALE	Patrick Breyer, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund, Alice Kuhnke, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Tineke Strik

11	-
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Ladislav Ilčíč, Beata Kempa, Rob Rooken, Vincenzo Sofo
ID	Peter Kofod, Jaak Madison, Philippe Olivier, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
NI	Balázs Hidvéghi

1	0
PPE	Tomáš Zdechovský

Verklaring van gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding